

Veaceslav GUȚUȚUI

Viorel MIRON

**Armonizarea politicilor de gestionare a resurselor naturale și
patrimoniului cultural pentru încurajarea turismului transfrontalier în
cadrul parteneriatului UE-Republica Moldova**

Chișinău 2006

CZU 338.48 : 327
G 98

Recomandat: Senatul Universității Libere Internaționale din Moldova, proces verbal nr. 9 din 10.05.2006

Redacție științifică:

Alexandru Gribincea, profesor universitar, doctor habilitat în științe economice, șef catedră „Economie și REI”, ULIM

Oleg Stratulat, profesor universitar, doctor în științe economice, șef catedră „Finanțe”, ULIM

Petru Tomiță, doctor în științe economice, conferențiar universitar, decanul facultății „Economie”, UASM

Mihai Roșcovan, doctor în științe economice, conferențiar universitar, director ICCM „Business Consulting Institute”

Redactor text: Angela Ciumac, dr. în științe filologice

Autori:

Veaceslav Guțuțui

Viorel Miron

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Guțuțui, Veaceslav

Armonizarea politicilor de gestionare a resurselor naturale și patrimoniului cultural pentru încurajarea turismului transfrontalier în cadrul parteneriatului UE-Republica Moldova / Veaceslav Guțuțui, Viorel Miron. – Ch.: ULIM, 2006. (Bons Offices SRL). – 43 p.

ISBN 978-9975-101-02-8

200 ex.

338.48:327

Cuprins:

Introducere.....	4
1 Cadrul general de gestionare a resurselor naturale și patrimoniului cultural pentru încurajarea turismului	8
2 Cooperarea transfrontalieră a Republicii Moldova cu România	10
2.1 Cadrul general	10
2.2 Aspecte legal-normative	11
2.3 Activitatea transfrontalieră în cadrul Euoregiunilor	13
2.4 Oportunități de dezvoltare a cooperării transfrontaliere	16
3 Analiza gestionării și valorificării resurselor turistice a regiunii frontaliere	18
3.1 Caracteristica socio-economică	18
3.2 Infrastructura și industria turistică	20
3.3 Problemele majore identificate și căile de valorificare a potențialului turistic.....	24
4 Domenii de formulare a politicilor publice	29
4.1 Mediu natural atractiv pentru activități turistice	29
4.2 Dezvoltarea resurselor și atracțiilor turistice	30
4.3 Dezvoltarea turismului transfrontalier	33
5 Monitorizarea politicilor publice.....	36
Bibliografie	38
Anexe.....	40
Abrevieri.....	43

Introducere

Turismul în ultima perioadă de timp a cunoscut un anumit nivel de dezvoltare pe întreg teritoriul țării, fiind de o importanță deosebită în cadrul cooperării transfrontaliere Republicii Moldova cu România. Scopul studiului constă în identificarea soluțiilor și opțiunilor pentru armonizarea politicilor de gestionare a resurselor naturale și patrimoniului cultural, astfel încât să fie încurajată dezvoltarea continuă a turismului transfrontalier în cadrul parteneriatului UE-Republica Moldova

Lucrarea a fost elaborată în câteva etape: (i) colectarea și acumularea informațiilor ce caracterizează activitatea unităților-administrativ teritoriale limitrofe cu România; (ii) analiza cadrului legal existent; (iii) identificarea impedimentelor și barierelor din calea dezvoltării turismului transfrontalier, (iv) formularea recomandărilor de politici pentru creșterea numărului de turiști și îmbunătățirea managementului resurselor turistice din regiunea frontalieră (RF) „Prut” (11 unități administrativ teritoriale de nivelul 2 limitrofe cu România) și, (v) elaborarea unui mecanism de monitorizare a politicilor propuse.

La elaborarea studiului au fost utilizate acte legislativ-normative din domeniile relevante ale cooperării internaționale la care Republica Moldova este parte (economic, turistic și ecologic); rapoarte și informații ale euroregiunilor; date statistice relevante în domeniu; literatura de specialitate; interviuri cu reprezentanții administrației publice locale (APL) din cadrul unităților administrativ-teritoriale din RF „Prut”.

Acordul de Parteneriat și Cooperare (APC) RM – UE în mai multe articole (art. 19, 23, 26, 35, 36, 52, 61, 62, 67, 70, etc.) definește drept prioritară cooperarea între autoritățile publice de diferit nivel, inclusiv în domeniul gestionării resurselor naturale, schimburile culturale, dezvoltarea turismului. Totodată Republica Moldova are semnate acorduri bilaterale în diferite domenii (protecția reciprocă a investițiilor, cooperarea în domeniul comerțului și transportului, susținerea turismului, etc.) cu toate noile state independente și majoritatea țărilor UE. Acest fapt consolidează pozițiile Republicii Moldova pentru desfășurarea unei cooperări mai largi în zona transfrontalieră.

Chiar dacă compartimentul economic al APC se bazează pe formarea și lărgirea libertății circulației mărfurilor, serviciilor, capitalului și a persoanelor, cooperarea existentă în domeniul turismului transfrontalier nu este suficientă pentru a dezvolta economia regiunii limitrofe a Republicii Moldova și ale României. Această regiune prezintă un interes sporit pentru impulsivarea sectorului turistic al economiei locale ca rezultat al relațiilor preferențiale cu România și în perspectiva aderării acesteia la Uniunea Europeană.

Planul de Acțiuni UE-Moldova susține dezvoltarea regională echilibrată prin elaborarea planurilor și luarea de măsuri specifice (inclusiv sectoriale, pentru utilizarea eficientă a resurselor naturale, dezvoltarea turismului, ș.a.) în vederea promovării dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii în diferite regiuni, inclusiv frontaliere, din țară. Aceasta consolidează dialogul cu investitorii și antreprenorii privind modalitățile de îmbunătățire a climatului de afaceri în regiuni pentru a stimula competitivitatea, inclusiv în sectorul turismului. Iar în conformitate cu APC, turismul este tratat drept un domeniu care poate și trebuie să asigure cooperarea pentru favorizarea schimburilor turistice, creșterea fluxului de informații și transferului de know-how, organizarea schimburilor de experiență, întărirea capacităților umane. Totodată Concepția cooperării transfrontaliere a Republicii Moldova și cadrul normativ-legal existent vine să sprijine dezvoltarea relațiilor economico-sociale, inclusiv în sectorul turistic în regiunile transfrontaliere.

De asemenea în studiu sunt analizate în ce măsură Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei (SCERS) poate contribui la lărgirea domeniilor naturale protejate, utilizarea rațională a patrimoniului cultural, dezvoltarea turismului ecologic și cultural pentru sporirea angajării în câmpul muncii a locuitorilor zonelor defavorizate cum sunt cele limitrofe cu hotarele țării. Astfel, utilizarea potențialului turistic este tratată ca o alternativă de creștere economică și

încurajare a comerțului în regiunile frontaliere în cadrul celor 3 euroregiuni la care participă Republica Moldova.

În studiu sunt aduse argumente pentru încurajarea măsurilor de întărire a ofertei de resurse naturale și antropice în atragerea investițiilor de valorificare a acestora. Acest fapt permite într-o bună măsură consolidarea capacităților APL pe piața plasamentelor investițiilor strategice pentru turism.

Studiul a fost elaborat în cadrul proiectului „Planul de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană: Document Accesibil Publicului” implementat de Centrul Analitic EXPERT-GRUP și Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT cu suportul financiar al DFID. Autorii aduc sincere mulțumiri Centrului Analitic EXPERT-GRUP și Asociației pentru Democrație Participativă ADEPT pentru susținerea logistică acordată în procesul cercetării. Studiul a fost posibil de realizat grație aportului recenzenților oficiali - dr. hab., prof. A. Gribincea, dr. prof. univ. O. Stratulat, dr. conf. P. Tomiță, dr. conf. M. Roșcovan, a dlui I. Ajder, directorul Serviciului de Cooperare Transfrontalieră, Consiliul Raional Cahul, precum și a dlui Alexandru Gozun, Direcția Ajustări Economice în Procesul Integrării Europene, Ministerul Economiei și Comerțului, cărora autorii le aduc sincere considerații..

Sumar Executiv

În managementul turistic resursele turistice sunt văzute ca un important factor de producție. Îmbinarea armonioasă a mediului natural cu cel istoric reprezintă o premisă pentru dezvoltarea durabilă a țării – un principiu de bază al Convenției privind Peisajul European (Florența, 2000). Necesitatea gestionării judicioase a resurselor turistice în Republica Moldova este dictată de o diversitate mare a obiectelor naturale și antropice, precum și de numărul impunător de administratori publici și privați. Reglementările juridice ale acțiunilor de folosire a resurselor naturale și antropice în scopuri de recreare, turism și odihnă sunt determinate de cca. 30 de acte legislative naționale.

Activitatea de turism în țară este reglementată de către Ministerul Culturii și Turismului, care este o autoritate a administrației publice de specialitate cu statut de persoană juridică. Statul încearcă să încurajeze antreprenorii, acordând anumite facilități pentru utilizarea economică a resurselor prin prevederi în legislația națională, însă ele nu sunt suficiente.

În Republica Moldova mecanismul cooperării transfrontaliere cu România, sub diferite forme, funcționează într-un mod relativ satisfăcător. Acest mecanism este realizat în cadrul euroregiunilor. La nivelul legislației lipsesc prevederi legale în Republica Moldova și România (ca părți ale euroregiunilor) pentru procedurile acțiunilor directe întreprinse de autoritățile țărilor în interior pentru a promova interesele și pentru a interacționa cu partenerii din UE. De asemenea, lipsesc și mecanismele la nivel de guverne și de autorități deliberative pentru coordonarea eforturilor de cooperare transfrontalieră la nivel bilateral și multilateral. Nu există un set comun de norme de administrare, finanțare și monitorizare a implementării proiectelor de cooperare transfrontalieră.

În aceste condiții realizarea cooperării transfrontaliere și a activității euroregiunilor „Dunărea de Jos” „Prutul de Sus” și „Siret-Prut-Nistru” depinde în mare măsură de apropierea sistemelor de drept ale părților. Integrarea ambelor țări participante la euroregiuni în structuri comune pe plan regional și mondial, relațiile bilaterale și trilaterale și direcțiile comune în politica lor externă va contribui la o apropiere a sistemelor naționale de drept, inclusiv în domeniul colaborării transfrontaliere.

Regiunea frontalieră „Prut”, supusă investigării în prezentul studiu, este situată de-a lungul hotarului moldo-român (681,3 km pe râul Prut) care începând cu 1 ianuarie 2007 va deveni probabil linie de demarcare cu Uniunea Europa. RF „Prut” include 11 unități administrativ-teritoriale formate din 16 orașe și 558 localități rurale. Numărul populației este de 904,8 mii locuitori sau 26,7% din totalul pe republică. Regiunea frontalieră „Prut” ocupă o suprafață de 108,7 mii ha, ceea ce constituie cca. 32,2% din totalul țării. Terenurile agricole constituie 79,8 mii ha - 73,4% din totalul suprafeței zonei. Chiar dacă această pondere este puțin mai mică decât media pe țară, dependența economiei locale de sectorul agricol este determinantă.

În regiunea frontalieră „Prut” sistemul de management al terenurilor pentru alte activități economice este puternic dezechilibrat, deoarece terenurile sunt utilizate preponderent pentru culturi anuale, care nu permit obținerea unei valori adăugate semnificative. În plus, terenurile situate în imediata apropiere a frontierei dispun de regim special de utilizare. Din aceste considerente este necesară diversificarea și eficientizarea utilizării terenurilor, turismul fiind o bună oportunitate în acest sens.

Chiar dacă în RF „Prut” se găsește un număr însemnat de resurse turistice naturale și antropice, iar teritoriul este tranzitat de un număr mare de turiști, valorificarea potențialului este inefficientă. În oferta turistică a agențiilor naționale din 86 trasee excursioniste doar 8 sunt orientate prin regiune. Totodată doar una din 8 plaje de importanță națională și una din cinci stațiuni balneare se găsesc în RF „Prut”. Programul național „Drumul vinului” încearcă întrucâtva atragerea unor resurse turistice din zona transfrontalieră în circuitul turistic. Astfel, 8 din 35 vinării destinate

deservirii turiștilor și 11 din 21 arii naturale sunt amplasate în raioanele transfrontaliere. Însă nu există o instituție de gestionare a celor 7 rute viti-vinicole naționale și, drept consecință, lipsa acestor rute în oferta agențiilor de turism.

În RF „Prut” există un șir de probleme legate de valorificarea resurselor turistice: (i) politică de conservare a mediului ce nu permite desfășurarea de activități economice non-poluante; (ii) valorificarea inefficientă a resurselor și atracțiilor turistice; (iii) turism transfrontalier slab dezvoltat.

În acest context și luând în considerație faptul că noile state-membre ale UE au beneficiat de asistență pentru armonizarea legislației, inclusiv pentru sporirea capacităților de cooperare și de utilizarea eficientă a resurselor proprii pentru creșterea economică, prezentul studiu identifică opțiunile pe baza cărora Republica Moldova ar putea beneficia de noile oportunități oferite de cadrul Planului de Acțiuni UE-RM și noua conjunctură politică favorabilă.

Armonizarea politicilor de gestionare eficientă a resurselor turistice în RF „Prut” va fi orientată spre 3 domenii, identificate drept prioritare, în urma analizei diagnostice a turismului transfrontalier: (i) mediu natural atractiv pentru activități turistice; (ii) dezvoltarea resurselor și atracțiilor turistice; (iii) dezvoltarea turismului transfrontalier. Pentru fiecare din aceste domenii sunt elaborate propuneri politice.

Un rol important în realizarea propunerilor de politici va reveni procesului de implementare și monitorizare. În acest proces vor fi incluși mai mulți actori sociali: Autoritatea publică națională (comisia mixtă a Ministerului Culturii și Turismului, Ministerului Ecologiei și Resurselor Naturale, AS „Moldsilva”); Parlamentul (Comisia pentru administrația publică centrală și locală, ecologie și dezvoltarea teritoriului); Guvernul; Autoritățile publice locale de nivelul I și II; Societatea civilă (în special prin ONG-urile din domeniul turistic, cultură, dezvoltare economică, mediu”); Uniunea Europeană.

Monitorizarea va fi efectuată în baza indicatorilor, care vor fi elaborați ulterior, în funcție de politicile adoptate și activitățile concrete planificate de a fi realizate.

UE va evalua anual implementarea politicilor în baza rapoartelor autorităților publice centrale, studiilor realizate de către ONG-uri, precum și din analize proprii. Asistența tehnică și financiară pentru majoritatea politicilor va fi acordată prin instrumentele specifice de sprijin, implementate în Republica Moldova.

Actualizarea politicilor va fi efectuată în cazul apariției unor noi necesități sau schimbării conținutului lor. În asemenea caz, politicile vor fi corectate și ajustate la schimbările survenite, cu consimțământul actorilor sociali implicați.

1 Cadrul general de gestionare a resurselor naturale și patrimoniului cultural pentru încurajarea turismului

În managementul turistic resursele turistice sunt văzute ca un important factor de producție. Îmbinarea armonioasă a mediului natural cu cel istoric este un lucru important pentru dezvoltarea durabilă a țării – un principiu de bază al Convenției privind Peisajul European (Florența, 2000). Potrivit acesteia, peisajul natural reprezintă o resursă economică importantă, contribuind la sporirea interesului pentru cultura și mediul rural al țării și atragerea turiștilor, dar pe de altă parte, el este un factor important al calității vieții oamenilor. Turismul este singura ramură economică ce valorifică potențialul natural și patrimoniul istoric, cultural și artistic. Importanța resurselor turistice este explicată în mare parte de caracterul lor original sau unic, caz în care țara posesoare dobândește de cele mai dese ori poziția de monopol în cadrul unei anumite specializări pe piața turistică internațională. Totodată, o regiune care dispune de resurse turistice importante, dar care nu posedă capital suficient, nu poate dezvolta cu mijloace financiare proprii capacitățile de producție turistică, iar resursele sale devin astfel subutilizate. În această situație sunt majoritatea țărilor slab dezvoltate, în care se observă practica importului de capital, transferului de tehnologie și necesitatea unei colaborări internaționale și transfrontaliere.

Necesitatea gestionării judicioase a resurselor turistice în Republica Moldova este dictată de o diversitate mare a obiectelor naturale și antropice, precum și de numărul mare de gestionari publici (guvern, ministere, agenții de stat, consilii raionale și locale, primării) și privați (asociații agricole, fermieri, întreprinderi turistice, etc.). Reglementările juridice a acțiunilor de folosire a resurselor naturale și antropice în scopuri de recreare, turism și odihnă sunt determinate de cca. 30 de acte legislative naționale. Legislația națională tratează univoc importanța obiectelor în scopuri de recreare, odihnă, agrement și turism. Toate monumentele, situate pe teritoriul Republicii Moldova, fac parte din patrimoniul ei cultural și natural se află sub protecția statului (Legea nr.1530-XII, art. 1(2)), iar organele de stat pentru ocrotirea monumentelor controlează efectuarea lucrărilor de evidență, studiere și punere în valoare a monumentelor. La ele se referă și obiectele, complexe din fondul ariilor protejate, care prioritar se folosesc pentru educarea ecologică, culturală, estetică și recrearea cetățenilor (Legea nr. 1538-XII, art.8).

Diferite tipuri de monumente din patrimoniul cultural și natural cu valoare turistică sunt introduse în Registrul turismului, iar legislația națională instituie principii generale de gestionare a resurselor, care sunt menite să înlesnească buna lor utilizare în scopuri de recreare, odihnă, agrement, turism. Registrul monumentelor este constituit pe baza investigațiilor pluridisciplinare, efectuate de instituții guvernamentale, instituțiile de învățământ superior, de fundațiile obștești, savanți, lucrători de muzeu și bibliotecă, persoane particulare, fapt care lărgeste posibilitățile de participare a societății civile și sectorului privat la aceste acțiuni. Pentru monitorizarea acțiunilor de valorificare a patrimoniului național prin lege este instituită o Comisie interministerială (Ministerul Culturii și Turismului, Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale), care nu funcționează.

Activitatea de turism în țară se reglementează de către Ministerul Culturii și Turismului, care este o autoritate a administrației publice de specialitate cu statut de persoană juridică. Autoritatea este creată în scopul elaborării și promovării strategiei naționale în domeniul turismului și programelor de dezvoltare a turismului, în conformitate cu potențialul turistic și programele strategice de dezvoltare economică a țării. Pentru a realiza obiectivele politicii statului în domeniul turismului, aceasta exercită următoarele atribuții principale: (i) elaborează și prezintă Guvernului spre aprobare strategii și programe naționale în domeniul turismului și poartă răspundere de implementarea acestora; (ii) elaborează și prezintă Guvernului spre aprobare mecanisme economice de stimulare a dezvoltării turismului și poartă răspundere de implementarea acestora; (iii) creează condiții pentru atragerea investițiilor interne și străine, instituirea zonelor turistice naționale în scopul dezvoltării turismului; (iv) organizează împreună

cu ministerele și organizațiile de resort evidența și atestarea patrimoniului turistic, asigură valorificarea și protejarea acestuia în condițiile legii; (v) inițiază și propune Guvernului proiecte de acte normative pentru accelerarea procesului de privatizare în turism; (vi) avizează documentația de urbanism privind zonele și stațiunile turistice, precum și documentația privind construcțiile în turism; (vii) efectuează clasificarea structurilor de primire turistică; (viii) instituie și gestionează registrul turismului; (ix) colaborează cu organele de specialitate ale administrației publice centrale, cu autoritățile administrației publice locale, precum și cu alte asociații și organizații neguvernamentale; (x) elaborează norme metodologice privind instituirea rutelor turistice, aprobă și înregistrează rutele turistice conform legislației în vigoare; (xi) gestionează Fondul special pentru promovarea și dezvoltarea turismului; (xii) gestionează Registrul turismului; etc.

Serviciile teritoriale din domeniul turistic sunt create de autoritățile publice locale de comun acord cu Ministerul Culturii și Turismului și au următoarele competențe: (i) inventariază principalele resurse turistice; (ii) participă la omologarea traseelor turistice în conformitate cu programele de dezvoltare a turismului; (iii) contribuie la renovarea, protecția și conservarea resurselor turistice prin reglementarea impactului antropic și respectarea normelor de punere în valoare; (iv) elaborează și promovează propuneri de dezvoltare a turismului în teritoriu în conformitate cu programele de dezvoltare a turismului; (v) creează condiții favorabile pentru activitatea agenților economici din teritoriu; (vi) avizează cererile agenților economici din teritoriu privind eliberarea licenței de turism; (vii) înființează și gestionează fondurile extrabugetare pentru promovarea și dezvoltarea turismului; (viii) contribuie la protecția și conservarea resurselor turistice prin respectarea normelor de punere în valoare; (ix) contribuie la ameliorarea și protecția mediului înconjurător prin elaborarea și realizarea unor acțiuni și programe speciale; (x) antrenează populația locală în activitatea de turism; (xi) delimitează și autorizează teritoriile pentru odihnă și agrement; (xii) întreprinde activități de amenajare turistică teritorială; (xiii) contribuie la dezvoltarea diferitor forme de turism în teritoriu (Legea nr. 798-XIV).

Fondul special pentru promovarea și dezvoltarea turismului în Moldova finanțează programele și activitățile cuprinse în programele anuale de dezvoltare a turismului, cu prioritate: (i) programele și activitățile de creare și dezvoltare a produsului turistic; (ii) activitățile de promovare, reprezentare și informare turistică, inclusiv în străinătate; (iii) investigațiile pieței turistice, activitățile de informare și documentare în domeniul turismului; (iv) programe privind protecția și conservarea mediului înconjurător și a obiectivelor culturale; (v) activitățile de instruire și formare profesională a cadrelor din turism; (vi) creditele pentru proiecte de investiții în turism. Totodată, trebuie de menționat că, datorită mărimii mici fondul nu poate subvenționa proiecte naționale mari în domeniul turismului.

Finanțarea activităților de gestionare a resurselor turistice pe teritoriul Republicii Moldova conform legislației naționale pot fi realizate din mai multe surse:

- mijloacele bugetului public consolidat al țării;
- plățile pentru folosirea resurselor naturale;
- plățile pentru arenda monumentelor;
- contribuții în bugetele locale din profitul întreprinderilor 0,5-5%;
- fonduri extrabugetare;
- depunerile benevole din partea persoanelor fizice și juridice;
- cumpărarea-vânzarea monumentelor în granițele Republicii Moldova;
- editarea cărților poștale, calendarelor, timbrelor;
- veniturile realizate de la activitatea de vânatoare, turism, etc.

Statul încearcă să încurajeze antreprenorii cu unele facilități pentru utilizarea economică a resurselor prin prevederi în legislația națională: (i) persoanele fizice și juridice în a căror proprietate se află monumentele înscrise în Registrul monumentelor sunt scutite de impozite ori, după caz, supuse parțial impozitului conform contractului, cu excepția impozitului pe venit și taxei pe valoarea adăugată. Veniturile scutite de impozite se folosesc la finanțarea lucrărilor de protejare, conservare și restaurare a monumentelor respective (Legea nr.1530-XII, art. 44); (ii) stimularea activității investiționale a agenților economici, orientată spre economisirea resurselor naturale și protecția lor, se efectuează prin permiterea amortizării accelerate a fondurilor fixe de ocrotire a naturii și prin acordarea de facilități la creditarea proiectelor investiționale pe termen lung; (iii) plata pentru folosirea în limită a resurselor naturale se include în prețul de cost al producției (serviciilor) fabricate (prestate) în urma utilizării resurselor naturale respective; (iv) mijloacele bănești obținute în ariile naturale protejate cu statut de persoană juridică din activități științifice, de ocrotire a naturii, turistice, recreative, publicitare, editoriale, cognitive, rămân la dispoziția administrației acestora și nu sunt impozabile; (v) fondurile ecologice extrabugetare, precum și depunerile benevole din partea persoanelor fizice și juridice în aceste fonduri nu se supun impozitelor și altor încasări.

2 Cooperarea transfrontalieră a Republicii Moldova cu România

2.1 Cadrul general

Cooperarea transfrontalieră în cadrul Uniunii Europene, țărilor candidate și noile state independente a evoluat treptat. Cooperarea din ultimii 10 ani s-a dezvoltat până la nivel de proiect pentru a acoperi pregătirea și implementarea programelor Uniunii Europene ce sprijină cooperarea transfrontaliera. În Republica Moldova mecanismul cooperării transfrontaliere cu România sub diferite forme funcționează într-un mod relativ satisfăcător. Avantajele care conferă această cooperare sunt evidente și anume: (i) dinamizarea relațiilor economice și comerciale între comunitățile limitrofe, (ii) favorizarea schimburilor culturale, artistice și științifice, a contactelor între persoane și colectivități umane; (iii) cooperarea în domeniul ecologiei; (iv) asigurarea unor sisteme rapide și eficiente de comunicații și transport.

În acest context Republica Moldova și România la nivel de colaborare între regiunile de frontieră au evoluat în funcție de politica externă a fiecărui stat. Transformările politice și social-economice complexe din Sud-Estul Europei au impulsionat această colaborare pe baza mai multor factori, cei mai importanți fiind:

- Poziția geografică favorabilă. Regiunile date se află la intersecția coridoarelor transnaționale care leagă țările Europei Occidentale cu țările din Caucaz și Asia Mijlocie, respectiv facilitând tranzitarea mărfurilor și persoanelor.
- Populația și comunitățile din regiunile frontaliere sunt omogene din punct de vedere al unității de limbă, mentalității, culturii și tradițiilor.
- Reorientarea politicii externe a Republicii Moldova către Uniunea Europeană prin adoptarea Planului de Acțiuni RM-UE, deschiderea Delegației Comisiei Europene la Chișinău, organizarea unei serii de întâlniri cu partenerii din UE atât în Republica Moldova, cât și în țările Uniunii Europene.
- Extinderea Uniunii Europene spre Est și posibilitatea de a accesa fondurile UE prin elaborarea și implementarea unor proiecte cu caracter transfrontalier în diverse domenii (social, economic, mediu, administrație publică).

Începând cu anul 2006, proiectele de cooperare transfrontalieră vor fi implementate prin intermediul Programului de Bună Vecinătate, care era planificat să fie lansat încă în 2004. Însă din mai multe motive acest proces a fost amânat pe 2 ani de zile.

Un element definitoriu al autorităților europene este abordarea politicilor de dezvoltare regională. Astfel, politica regională a UE are cu preponderență o finalitate economică, Consiliul Europei acordând o importanță mai mare conservării patrimoniului cultural specific fiecărei regiuni, dialogului între culturi, grupuri etnice și religii, precum și dezvoltării instituționale.

2.2 Aspecte legal-normative

Cadrul legal al cooperării transfrontaliere moldo-române, precum și al activității celor 3 euroregiuni create pe parcursul anilor 1998-2002, este format dintr-un număr complex de acte cu caracter internațional, național și regional:

- Convenția-cadru europeană privind cooperarea transfrontalieră a colectivităților sau autorităților teritoriale din 21.05.1980 de la Madrid (ratificată de către Parlamentul Republicii Moldova la 24.09.1999).
- Legislațiile interne în domeniu.
- Acordurile, Tratatetele și Protocoalele bilaterale și trilaterale ale Republicii Moldova, României și Ucrainei .
- Convențiile internaționale la care părțile au aderat.
- Acordurile bilaterale și trilaterale dintre autoritățile locale (regionale) din Republica Moldova România și Ucraina, care fac parte din euroregiuni.

Convenția-cadru privind Cooperarea Transfrontalieră de la Madrid, constituie cadrul legislativ pentru desfășurarea acțiunilor de cooperare transfrontalieră de către autorități și comunități locale din țara noastră. Totodată, Republica Moldova este parte semnatară a Cartei Europene a Autonomiei Locale, adoptată la Strasbourg, 1985 și ratificată de Republica Moldova (Hotărârea Parlamentului nr.1253-XIII din 16 iulie 1997). Convenția-cadru definește principalele noțiuni ale cooperării transfrontaliere, stabilește aria sa de aplicare și formele de cooperare transfrontalieră. În conformitate cu articolul 2, paragraful 1, al Convenției-cadru, „cooperarea transfrontalieră se exercită în cadrul competențelor colectivităților sau autorităților teritoriale, așa cum sunt ele definite de dreptul intern”. Convenția-cadru contribuie la facilitarea procesului cooperării transfrontaliere și la creșterea economică a regiunilor frontaliere. Convenția are caracter de suport juridic suplimentar ce prevede angajarea părților contractante în rezolvarea unor probleme din domeniul cooperării transfrontaliere, cum sunt: depășirea dificultăților de ordin juridic, administrativ și tehnic ce apar în procesul de cooperare transfrontalieră; analiza posibilităților de acordare autorităților regionale și locale a facilităților pentru angajarea în procesul de cooperare transfrontalieră și evitarea oricărui tip de discriminare față de autoritățile implicate în astfel de proiecte; furnizarea de informații pentru intensificarea cooperării dintre terțe părți, autoritățile regionale și locale și Consiliul Europei.

Reglementările naționale ale Republicii Moldova existente sunt destul de modeste (în special legislative), chiar dacă în ultimii ani au fost completate cu un șir de acte normative.

- Cooperarea transfrontalieră a colectivităților locale este reglementată prin câteva prevederi ale *Legii privind administrația publică locală* Nr.123-XV din 18.03.2003. Conform articolului 18, aliniatul 2 litera (p) Consiliul Local (nivelul I) decide, în condițiile legii asocierea cu alte autorități ale administrației publice locale, inclusiv din străinătate, pentru realizarea unor lucrări și servicii de interes public, precum și colaborarea cu agenți economici și asociații obștești din țară și din străinătate în scopul realizării unor acțiuni sau lucrări de interes comun. Totodată în același articol, litera (s) Consiliul Local decide „stabilirea de legături de colaborare, cooperare, inclusiv transfrontalieră, și de înfrățire cu localități din străinătate”. Atribuții similare sunt stabilite și pentru autoritățile publice locale de nivelul II (consiliile raionale). În articolul 49, aliniat 1, litera (p) Consiliul Raional “decide, în condițiile legii, asocierea cu alte autorități ale administrației publice locale, inclusiv cooperarea

transfrontalieră, pentru realizarea unor lucrări și servicii de interes public, promovarea și protejarea intereselor autorităților administrației publice locale, precum și colaborarea cu agenți economici și asociații obștești din țară și din străinătate, în scopul realizării unor acțiuni sau lucrări de interes comun.

- În *SCERS* de asemenea sunt stipulate câteva prevederi ce se referă la cooperarea transfrontalieră, în special în domeniul energiei, transporturilor și drumurilor, telecomunicațiilor și tehnologiilor informaționale.
- *Concepția cooperării transfrontaliere* a Republicii Moldova pentru anii 2004-2006 reflectă (i) obiectivele strategice; (ii) principiile cooperării transfrontaliere; (iii) prioritățile de bază, (iv) criteriile principale; (v) cadrul instituțional; (vi) planul de acțiuni privind realizarea Concepției cooperării transfrontaliere. Pe parcursul perioadei unele din acțiuni au fost realizate prin proiecte de cooperare transfrontalieră, iar altele (ce țin în special de infrastructură) mai puțin.

În Republica Moldova în scopul dinamizării dezvoltării regionale a fost creată Agenția de Dezvoltare Regională care „este autoritatea administrativă centrală care asigură formarea și promovarea politicii statului de susținere a dezvoltării regionale și asigurarea a reglementării normative privind construcțiile, amenajarea teritoriului, arhitectura, serviciile comunale, promovarea principiilor de bază în domeniul organizării și funcționării administrației publice locale, cooperarea transfrontalieră” (Regulamentul Agenției de Dezvoltare Regională, art. 1). Regulamentul prevede acordarea de împuterniciri și sarcini în domeniul cooperării transfrontaliere.

În mai 2006, odată cu formarea Ministerului Administrației Publice Locale, funcțiile de dezvoltare regională de la Agenție au trecut în subordinea Ministerului. Deci, în principiu există o structură publică națională care are atribuții clare și la regiunile frontaliere cu alte țări. Însă rolul acesteia este încă destul de modest, în lipsa pârghiilor de influență, capacităților instituționale, experienței de lucru, dar mai ales a fondurilor financiare respective.

Acordurile și protocoalele bilaterale (trilaterale) inter-guvernamentale

În relațiile bilaterale cu România, Republica Moldova are semnate:

- Acordul cu privire la comerțul liber din 15.02.94 (în vigoare din 17.11.94).
- Convenția pentru evitarea dublei impuneri pe venit și pe proprietate și prevenirea evaziunii fiscale din 21.02.95 (în vigoare din 10.04.96).
- Acordul cu privire la promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor din 14.08.92 (în vigoare din 20.05.96).
- Acorduri și Protocoale de colaborare în domeniile vamal, combaterea și lupta împotriva criminalității, agricultură și industrie alimentară, transporturi, telecomunicații, educație, cultură și altele.

Un rol hotărâtor în crearea Euroregiunilor au avut *relațiile trilaterale* între Republica Moldova, România și Ucraina, și anume:

- Declarația de la Ismail a Președinților Republicii Moldova, României și Ucrainei privind colaborarea trilaterală din 04.07.1997.
- Protocolul de colaborare trilaterală între Guvernele Republicii Moldova, României și Ucrainei de la Ismail din 04.07.1997.
- Declarația de la Chișinău a Președinților Republicii Moldova, României și Ucrainei privind colaborarea trilaterală din 22.10.1998.

De asemenea, între cele trei țări au fost semnate două Acorduri ce reglementează unele aspecte direct legate de colaborarea transfrontalieră:

- Acordul privind colaborarea în lupta împotriva criminalității din 06.07.1999.
- Acordul trilateral Moldova, România, Ucraina privind cooperarea în zona formată din ariile naturale protejate ale Deltei Dunării și Prutului de Jos din 05.06.2000.

Multitudinea de *convenții, acorduri (tratate) internaționale* la care Republica Moldova și România au aderat în cadrul forurilor și organizațiilor mondiale și regionale, din care fac parte aceste țări, lărgeste cadrul legal în care pot să-și desfășoare activitatea euroregiunile.

La nivelul legislației însă lipsesc prevederi legale în Republica Moldova și România (ca părți ale euroregiunilor) pentru procedurile acțiunilor directe întreprinse de autoritățile țărilor în interior pentru a promova interesele și pentru a interacționa cu partenerii UE. De asemenea, lipsesc și mecanismele la nivel de guverne și de autorități deliberative pentru coordonarea eforturilor de cooperare transfrontalieră la nivel bilateral și multilateral. Nu există un set comun de norme de administrare, finanțare și monitorizare a implementării proiectelor de cooperare transfrontalieră.

În aceste condiții realizarea cooperării transfrontaliere și a activității euroregiunilor „Dunărea de Jos” „Prutul de Sus” și „Siret-Prut-Nistru” depinde în mare măsură de apropierea sistemelor de drept ale părților. Integrarea ambelor țări participante la euroregiuni în structuri comune pe plan regional și mondial, relațiile bilaterale și trilaterale și direcțiile comune în politica lor externă va contribui la o apropiere a sistemelor naționale de drept, inclusiv în domeniul colaborării transfrontaliere.

2.3 Activitatea transfrontalieră în cadrul Euroregiunilor

Cadrul legal existent este suficient totuși pentru desfășurarea unor activități pe baza proiectelor comune privind dezvoltarea infrastructurii, cooperarea economică, mediul, cultura, educația, turismul. Principalele restricții ce apar în procesul cooperării în cadrul euroregiunilor sunt legate de barierele netarifare ale circulației mărfurilor și serviciilor, de regimul circulației forței de muncă, de diferențele dintre sistemele de asigurări sociale, medicale și pensii. În acest sens, cooperarea transfrontalieră poate fi realizată prin euroregiuni. De remarcat că euroregiunile au câteva caracteristici, care le deosebesc de celelalte forme de organizare a teritoriului:

- nu reprezintă un nivel administrativ nou;
- păstrează orientarea transfrontalieră și nu cea de regiune de graniță națională;
- păstrează, sub aspect psihologic, echilibrul între diferitele structuri și puteri, de ambele părți ale frontierei;
- se constituie baza solidă pentru inițierea, întreținerea și dezvoltarea relațiilor transfrontaliere, prin implicarea cetățenilor, instituțiilor sociale, ONG-urilor, întreprinderilor, politicienilor, etc. dezvoltarea și cooperarea nu presupune măsuri bazate pe cazuri individuale;
- implementarea deciziilor transfrontaliere la nivel național, în conformitate cu procedurile aplicabile pe ambele părți ale graniței (evitarea conflictelor de competente și capacități structurale);
- cooperarea se face pe plan orizontal, în afara graniței și în plan vertical (european, guvernamental, regional și local).

Fiecare Euroregiune, cu participarea unităților administrativ-teritoriale din Republica Moldova, are o structură organizatorică proprie. Euroregiunile au diferite activități și proiecte realizate, fiecare având specificul său.

Euroregiunea „Dunărea de Jos” a fost creată la 14 august 1998, la Galați, unde, în cadrul reuniunii conducătorilor regiunilor frontaliere ale Republicii Moldova, României și Ucrainei, a fost semnat Acordul privind crearea Euroregiunii “Dunărea de Jos”. La aceeași reuniune a fost aprobat Statutul Euroregiunii, componența Consiliului Euroregiunii, au fost desemnați

Președintele și vicepreședinții Euroregiunii, s-a aprobat Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului, a Comisiilor pe domenii și a Centrului de Coordonare, precum și componența Comisiilor pe domenii. Euroregiunea „Dunărea de Jos” are următorii membri:

- din partea Republicii Moldova - raioanele Cahul, Cantemir;
- din partea României - județele Brăila, Galați, Tulcea;
- din partea Ucrainei - regiunea Odessa.

Euroregiunea are următoarea structură organizatorică:

1. Consiliul Euroregiunii format din trei membri ai fiecărei părți, reprezentanți ai autorităților publice regionale;
2. Președintele Euroregiunii – ales la ședința Consiliului, dintre reprezentanții părților, pe o durată de doi ani, după principiul rotației;
3. Vicepreședinții Euroregiunii - aleși de către Consiliul Euroregiunii dintre membrii săi, câte unul din fiecare parte, care nu deține președinția;
4. Comisiile pe domenii - 7 comisii care acoperă toate aspectele ale vieții social-economice;
5. Centrul de coordonare - organism administrativ subordonat direct Președintelui.

Euroregiunea „Dunărea de Jos” este cea mai organizată și dezvoltată din cele trei euroregiuni, realizând mai multe activități de cooperare transfrontalieră. Printre cele mai relevante și realizate preponderent pe teritoriul Republicii Moldova (în special în r. Cahul) pot fi menționate:

- Desfășurarea de evenimente culturale internaționale: „Nufărul Alb” și Festivalul Interetnic, egida a III-a (2003); „Bobocelul” și „Chipuri de Prieteni” (2004) care promovează cultura și tradițiile din zonă;
- Organizarea de expoziții cu antreprenorii din Euroregiune: „Vă invităm la colaborare” (2003); „Businessul mic – cheia succesului”, „Euroregiunea „Dunărea de Jos – noi posibilități” (2004) menite să dinamizeze cooperarea economică din Euroregiune;
- Realizarea unor activități de promovare a unui mod de viață sănătos – „Tânăra generație și mediul – cooperare transfrontalieră” și mai multor seminare pe această tematică.

Pe parcursul 2002-2006 cu suportul Fundației Soros și TACIS CBC au fost realizate câteva proiecte în mai multe domenii:

- Crearea Serviciului de Cooperare Transfrontalieră a Euroregiunii „Dunărea de Jos” (or. Cahul).
- Consolidarea Agenției de Dezvoltare Cahul.
- Restaurarea și menținerea sistemului ecologic și mediului natural al Lacurilor Manta
- Susținerea antreprenorilor locali.
- Crearea rețelei informaționale a Euroregiunii „Dunărea de Jos.

În cadrul acestei Euroregiuni orașul Galați și-a asigurat calitatea de centru al euroregiunii, prin forța sa economică polarizând viața comercială a sudului Republicii Moldova și raioanelor dunărene ale Ucrainei. Tot odată raioanele Cahul și Cantemir dispun de o strategie de dezvoltare comună în cadrul Euroregiunii.

Euroregiunea „Prutul de Sus” a fost fondată la Botoșani, la reuniunea șefilor administrațiilor publice locale din 22 septembrie 2000, când a fost semnat Acordul privind crearea Euroregiunii „Prutul de Sus”. La aceeași reuniune, au fost adoptate hotărârile privind constituirea Consiliului Euroregiunii, alegerea Președintelui în Exercițiu al Consiliului Euroregiunii, a fost aprobată simbolică Euroregiunii și componența Comisiilor de lucru. Structura organizatorică a Euroregiunii include organele ei de conducere, precum și pe cele executive:

1. Consiliul Euroregiunii.
2. Președintele în Exercițiu al Consiliului Euroregiunii.
3. Secretariatul Consiliului Euroregiunii.
4. Comisiile de Lucru ale Euroregiunii (4 la număr).

Dintre activitățile desfășurate, pot fi menționate:

- Organizarea de conferințe științifice internaționale pe probleme legate de relațiile interetnice și protecția mediului.
- Schimb de experiență în domeniul administrativ, social-economic, cultural etc.
- Adoptarea și aplicarea, începând cu 1 iulie 2001, a Hotărârii Consiliului Euroregiunii privind anularea taxelor și plăților locale la trecerea frontierelor de stat de către persoanele fizice și juridice care locuiesc sau sunt înregistrate pe teritoriul Euroregiunii.
- Identificarea și începerea derulării proiectelor comune ale euroregiunii privind asigurarea dezvoltării social-economice durabile și creșterea nivelului de securitate tehnologico-ecologică în sensul hotărârilor Summitului “Mediul și dezvoltarea durabilă în regiunea Carpato-Dunăreană” (București, 2001).
- Stabilirea parteneriatului cu unități administrativ-teritoriale din țări membre ale Uniunii Europene (ex.: Landul austriac Carinthia, regiunea Schwaben/ Germania și Departamentul francez Mayenne).

Euroregiunea „Prutul de Sus” prezintă un interes sporit pentru Ucraina, deoarece aceasta îi permite dezvoltarea pe direcția vest și apropierea de județele Suceava, Botoșani, Maramureș și unitățile administrativ-teritoriale din nordul Republicii Moldova. În așa mod se conturează și polul de dezvoltare economică a regiunii – or. Cernăuți.

Euroregiunea „Siret-Prut-Nistru”

Este cea mai „tânără” euroregiune și întrunește cel mai mare număr de unități administrativ-teritoriale din cele trei. Euroregiunea a fost creată în baza unei inițiative comune a consiliilor județene respective din România și Republica Moldova, la 18 septembrie 2002, la Iași, a fost semnat Protocolul cooperării transfrontaliere a Euroregiunii "Siret-Prut-Nistru", care include județele Iași, Vaslui și Neamț din România și, respectiv, Chișinău, Ungheni și Lăpușna din Republica Moldova, iar mai târziu au aderat Orhei și Soroca. Ulterior, odată cu modificarea structurii administrativ-teritoriale în componența Euroregiunii au intrat 18 raioane din Republica Moldova (preponderent cele limitrofe cu România și din zona de Centru: Anenii Noi, Basarabeasca, Calarasi, Cimislia, Criuleni, Dubasari, Floresti, Hancesti, Ialoveni, Leova, Nisporeni, Orhei, Rezina, Soroca, Strasenii, Soldanesti, Telenesti și Ungheni). Mai mult de jumătate din ele nu au hotar cu România.

Structura organizatorică a Euroregiunii puțin se deosebește de celelalte două euroregiuni. În plus în cadrul acesteia funcționează Asociația „Euroregiunea Siret – Prut – Nistru” care are ca scop principal „...extinderea și îmbunătățirea relațiilor dintre colectivitățile și autoritățile locale în domeniile economic, educațional, cultural, științific și sportiv și asigurarea unei dezvoltări durabile a regiunii în contextul alinierii la standardele în domeniu în plan european” (art. 7 al Statutului Asociației).

În anul 2006 (iulie-august) vor demara ultimele proiecte TACIS CBC, dintre care unul în domeniul turismului transfrontalier și care poate fi reprodus și pentru alte regiuni ale Republicii Moldova.

Boxa 2-1 Prezentarea proiectului “Turism eco-rural în codrii Lăpușnei”.

Proiectul a fost elaborat de către Consiliul Raional Hâncești în parteneriat cu Consiliul Județean Iași, ICCM „Business Consulting Institute” și AO „Hâncești Tur”. Scopul proiectului consta în intensificarea cooperării transfrontaliere dintre consiliul raional Hâncești și consiliul județean Iași în domeniul promovării turismului în zona transfrontalieră și creșterii nivelului de eficiență de utilizare a patrimoniului turistic local și regional. Grupurile țintă reprezintă APL de nivel regional și local, aproximativ 16 mii antreprenori agricoli, antreprenorii din sectorul serviciilor oferite vizitatorilor raionului (din domeniul transportului, structurilor de cazare sezonieră, muzeu, alimentație publică, bănci). Activitățile principale preconizate pentru implementare în cadrul proiectului sunt:

1. Elaborarea Strategiei de Dezvoltare a sectorului Turistic în zona transfrontalieră a Euroregiunii „Siret-Prut-Nistru”;
2. Crearea Centrului de Promovare a Turismului prin extinderea și creșterea capacității de promovare a turismului a unei structuri specializate locale existente;
3. Training de întărire a capacităților antreprenoriale și profesionale a colaboratorilor Centrului și potențialilor prestatori de servicii turistice, APL;
4. Vizite de studiu în România (județul Iași);
5. Crearea și promovarea unor itinerare turistice regionale de-a lungul râului Prut în partea centrală a Euroregiunii „Siret-Prut-Nistru”;
6. Organizarea și desfășurarea activităților de diseminare a informației (Hâncești): lansarea unui site Internet, unui ghid turistic a r-ului Hâncești, pliante, articole în ziare.

Valoarea proiectului cca. 62 mii Euro. Proiectul se va realiza pe parcursul a 6 luni.

Implicarea Republicii Moldova în proiectele de cooperare transfrontalieră a crescut odată cu lansarea Programului UE TACIS CBC și aderarea la Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-est. În acest context, au apărut mai multe oportunități de colaborare pe proiecte transfrontaliere bilaterale cu România. Însă gradul de informare al autorităților locale despre oportunitățile existente este destul de redus.

Acțiunile comune realizate până în prezent în scopul aprofundării colaborării regionale în zona transfrontalieră au avut un anumit impact asupra unităților-administrativ teritoriale din RF „Prut”. Activitățile cele mai importante, în cele mai frecvente cazuri, au fost realizate grație suportului Uniunii Europene. Angajamentele asumate la nivel guvernamental nu au fost preluate cu aceeași forță de la nivelul autorităților teritoriale, acestea având un comportament reticent și puțin consecvent, fapt ce se explică atât prin lipsa inițiativei și experienței, cât și prin incertitudinea cadrului legal și dificultăți în găsirea resurselor financiare necesare pentru promovarea acțiunilor comune.

La nivel practic, cooperarea transfrontalieră este blocată de diferențele în controlul frontierelor exercitat de către cele trei state, de diferențele sistemului de taxe și tarife vamale care sunt “suprareglementate” în unele aspecte (în special în domeniul trecerii bunurilor peste frontieră) dar care lasă frontiera “impenetrabilă” din cauza lipsei de capacități tehnice, a unei infrastructuri și, deseori, a integrității reduse a corpurilor de pază și ofițerilor vamali. În sfârșit, ne confruntăm cu o lipsă de fonduri destinate pentru inițiativele transfrontaliere – și luând în considerație situația economică a țărilor se pare că această problemă va dura.

2.5 Oportunități de dezvoltare a cooperării transfrontaliere

În Comunicarea Comisiei „Europa lărgită – Vecinătate: Un cadru nou de relații cu vecinii noștri de la Est și Sud” din 11 martie 2003 s-a propus ca “Uniunea Europeană să tindă spre crearea unui spațiu de prosperitate și stabilitate și a unei vecinătăți prietenoase [...] cu care Uniunea Europeană are relații strânse, de pace și cooperare.” Deci, Comunicarea privind Europa lărgită a conturat politica Europeană de vecinătate pentru formarea relațiilor viitoare ale UE cu vecinii săi. Comisia a propus pentru anul 2007 o nouă modalitate de realizare a acestui deziderat - Instrumentul de Vecinătate, care va finanța activitățile transfrontaliere de cooperare pe ambele părți ale frontierei externe a Uniunii Europene lărgite. Pentru aceasta, la 1 iulie 2003 Comisia a adoptat Comunicarea „Punerea bazelor unui Nou Instrument de Vecinătate” care a introdus conceptul de Programe de Vecinătate. Prin Comunicarea dată, Comisia propune realizarea acestui obiectiv prin două etape:

1. Schimbări practice în implementarea instrumentelor de cooperare existente (PHARE CBC, INTERREG, CARDS, TACIS) prin introducerea Programelor de Vecinătate pentru anii 2004-2006 la frontierele externe ale Uniunii Europene lărgite (inclusiv Bulgaria și România).
2. Introducerea unui Nou Instrument de Vecinătate care are menirea de a funcționa pe ambele părți ale frontierelor externe UE (din anul 2007).

Astfel, începând cu anul 2006, proiectele de cooperarea transfrontalieră vor fi implementate prin intermediul Programului de Vecinătate. Programul de vecinătate Moldova-România pentru 2004-2006, este prevăzut pentru o perioadă de trei ani cu un buget de 27 milioane Euro dintre care 5 milioane Euro sunt prevăzute pentru Republica Moldova și, respectiv 22 milioane Euro pentru România. Prima licitație de proiecte în cadrul Programului de Vecinătate România-Moldova a fost lansată la 31 martie 2006. Spre regret, în virtutea unor circumstanțe (capacitatea redusă de gestionare a proiectelor din partea Delegației CE de la Kiev și tergiversarea transferului de competențe către Delegația CE la Chișinău), Republica Moldova nu este eligibilă pentru proiecte mici în cadrul Programului (în valoare de până la 50 mii Euro), pragul minim al proiectelor fiind plasat la nivelul 450.000 Euro, fapt ce diminuează atât numărul proiectelor ce vor fi selectate, cât și implică capacități de gestionare deosebite din partea instituției aplicante.

Programul în cauză va înlocui programul anterior pentru proiecte mici de cooperare transfrontalieră (TACIS CBC în special), fiind ajustat cerințelor și necesităților țărilor participante. Din aceste considerente, au fost introduse schimbări esențiale în mecanismul de funcționare a acestuia. Astfel, a fost extins spectrul categoriilor eligibile ale participanților la program și teritoriul de acoperire al programului, teritoriul Republicii Moldova fiind integral eligibil în cadrul programului. Un alt element important este aplicarea unei proceduri comune de selectare a proiectelor, anunțare a concursului, și existența instituțiilor mixte de gestionare ale programului.

Ținând cont de experiența precedentă în implementarea programului TACIS CBC pentru proiecte mici, Comisia Europeană a asigurat un program de informare și instruire pe întreg teritoriul Republicii Moldova în vederea consolidării capacităților autorităților locale și societății civile de a prezenta propuneri de proiect bine concepute.

Obiectivele și prioritățile eligibile pentru fiecare program în parte au fost selectate nemijlocit de partenerii de program și vizează în fond dezvoltarea social-economică a regiunilor eligibile și consolidarea relațiilor interumane. Următoarele acțiuni au fost selectate pentru formularea proiectelor comune:

- Protecția mediului;
- Dezvoltarea economiei locale;
- Planificarea teritorială și dezvoltarea infrastructurii;

- Dezvoltarea turismului;
- Învățământul și serviciile sociale;

Contribuția Comisiei Europene în bugetul total al proiectelor poate varia de la 450.000 Euro până la 1 mln. Euro, fiind necesară și participarea financiară a beneficiarului proiectului în valoare de 5-25%. Durata proiectelor este de 12-18 luni.

Cadrul de colaborare ale euroregiunilor se va extinde odată cu intensificarea procesului de integrare europeană și descentralizare activității autorităților publice.

3 Analiza gestionării și valorificării resurselor turistice a regiunii frontaliere

3.1 Caracteristica socio-economică

Regiunea frontalieră „Pрут” este situată de-a lungul hotarului moldo-român (681,3 km pe râul Prut) care începând cu 1 ianuarie 2007 va deveni probabil linie de demarcare cu Uniunea Europa. Lungimea tronsonului de frontieră constituie cca. 700 km.

RF „Pрут” include 11 unități administrativ-teritoriale (raioane) formate din 16 orașe și 558 localități rurale. Numărul populației este de 904,8 mii locuitori sau 26,7% din totalul pe republică. Zona se caracterizează prin tendințe de dezurbanizare, deoarece populația urbană (192,1 mii locuitori) constituie 14,7% din totalul zonei, ceea ce este de 2,7 mai puțin decât media pe țară. În regiune se află 3 din cele 5 raioane mari din republică (Cahul, Hâncești și Ungheni)

Regiunea frontalieră „Pрут” ocupă o suprafață de 108,7 mii ha, ceea ce constituie cca. 32,2% din totalul țării. Terenurile agricole constituie 79,8 mii ha - 73,4% din totalul suprafeței zonei. Chiar dacă această pondere este puțin mai mică decât media pe țară, dependența economiei locale de sectorul agricol este determinantă. Suprafața terenurilor agricole constituie 32,1% din totalul pe țară.

În regiunea frontalieră „Pрут” sistemul de management al terenurilor pentru alte activități economice este puternic dezechilibrat, deoarece terenurile sunt utilizate preponderent pentru culturi anuale, care nu permit obținerea unei valori adăugate semnificative. În plus, terenurile situate în imediata apropiere a frontierei dispun de regim special de utilizare. Din aceste considerente este necesară diversificarea și eficientizarea utilizării terenurilor, necesitățile turismului fiind o bună oportunitate în acest sens.

Utilizarea resurselor de muncă din RF „Pрут” este caracterizată printr-un număr sporit de șomeri oficial înregistrați (30,7% din totalul pe țară) și o rată redusă de angajare a salariaților în general (14,5% din totalul pe republică), celor în industrie în mod special (12,4% din total țară)

Dependența înaltă a economiei zonei de sectorul agricol este exprimată și prin numărul mare de gospodării țărănești mici (41,0% din totalul pe țară), raportat la numărul relativ redus de unități comerciale (21% din totalul pe țară). În zonă sunt 120 de întreprinderi industriale, care au realizat în 2004 un volum de cca. 1,7 mlrd. lei sau 9,8% din totalul pe țară. Numărul mediu scriptic de muncitori din industrie a fost de 15,7 mii. Respectiv, productivitatea muncii este mai mică cu 21% decât media pe țară.

Sectorul comerțului și a serviciilor este de asemenea mai puțin dezvoltat decât în mediu pe republică. Volumul vânzărilor cu amănuntul și serviciilor cu plată pe cap de locuitor, în zonă este cu mult mai mic decât în medie pe țară, respectiv de 2,2 și 2,7 ori. Numai patru (foste centre județene: Cahul, Edineț, Hâncești și Ungheni) din cele 11 raioane în 2004 au realizat vânzări de

peste 100 mln. lei sau cca. 55% din total pe zonă. În trei din acestea există treceri vamale cu România.

Volumul investițiilor în RF „Pрут” reprezintă cca.12,3% din totalul pe țară sau cca.700 mln lei, inclusiv 120 mln.lei din bugetul localităților și bugetul de stat. La nivelul anului 2004 în această zonă s-au investit cca.771 lei/locuitor sau de două ori mai puțin decât media pe țară. Agenții economici au realizat investiții de cca. 577 mln lei într-un volum mai mare în raioanele Cahul, Hâncești, și Cantemir. Totodată în raioanele Briceni, Cantemir și Leova au fost orientate cca. 60% din investițiile bugetul de stat prevăzute pentru zona transfrontalieră „Pрут”, iar din bugetele locale ponderea cea mai mare au deținut-o raioanele Nisporeni, Hâncești și Cahul - 55,5% din totalul pe regiunea transfrontalieră. În același timp, în 6 raioane autoritățile publice locale au investit mai puțin de 4 mln lei fiecare. Acest fapt denotă discrepanța mare a capacităților APL din diferite raioane pentru a dezvolta proiecte mari investiționale din resurse proprii sau atrase.

Principalele probleme care au relevanță asupra situației social-economice în RF „Pрут” pot fi grupate în două domenii:

1. Nivel scăzut de dezvoltare social-economică a regiunii frontaliere a Republicii Moldova exprimat prin: (i) diferențe relativ mari între capacitățile de creștere economică ale diferitor unități administrativ-teritoriale în cadrul Euroregiunilor; (ii) zonă cu tendințe pronunțate de dezurbanizare și cu un număr sporit de șomeri raportat la o rată de angajare redusă; (iii) număr redus de nuclee de dezvoltare regională în partea moldovenească și întreprinderi industriale puține, dar cu productivitate redusă; (iv) nivel scăzut de investiții.
2. Cooperare economică transfrontalieră și dezvoltare regională insuficientă, adică: (i) capacitate redusă a APL de a dezvolta proiecte mari investiționale din resurse proprii și atrase; (ii) jumătate din raioanele transfrontaliere nu au dezvoltat proiecte de cooperare cu județele din România, susținute de donatorii din Uniunea Europeană; (iii) la nivelul comunităților transfrontaliere sunt exploatate puține facilități oferite de structurile tip euroregional; (iv) trafic transfrontalier disproporționat (fluxul anual de turiști din România este în mediu de 2,5 ori mai mic de cât cel din Republica Moldova), număr redus de puncte de trecere a frontierei.

Totodată trebuie de remarcat că, autoritățile publice centrale au întreprins anumite măsuri pentru diminuarea primei probleme, și anume: (i) existența prevederilor de principiu în SCERS și Programul Național „Satul Moldovenesc” pentru dezvoltarea echilibrată a unităților administrativ-teritoriale; (ii) Strategia Investițională a RM determină stimularea investițiilor cu prioritate pentru relansarea economică a regiunilor defavorizate; (iii) semnarea de acorduri și convenții în diferite domenii de cooperare (transport, cultură, învățământ, protecția investițiilor, comerț, ecologie și mediu) cu partea română și cu unele țări din UE; (iv) crearea și funcționarea în RF „Pрут” a 2 Zone Economice Libere (Ungheni, Vulcănești); (v) lansarea de programe de restructurare și privatizare a unor întreprinderi din regiune; (vi) facilitarea elaborării planurilor de dezvoltare strategică în orașele și unele localități rurale din RF „Pрут”, care prevăd și exploatarea în folosul comunităților a resurselor deținute, etc.

În cadrul problemelor ce țin de extinderea cooperării transfrontaliere autoritățile au întreprins următorii pași relevanți: (i) determinarea priorității dezvoltării regionale în SCERS; (ii) axarea politicii de dezvoltare regională inclusiv pe atragerea investițiilor locale și străine în economiile regiunilor; (iii) crearea Agenției de Dezvoltare Regională a RM (funcțiile de dezvoltare regională fiind preluate de Ministerul Administrației Publice Locale în anul 2006) ; (iv) inițierea negocierilor cu organisme financiare internaționale (BERD, BM, BEI) pentru acordarea în condiții avantajoase a unor împrumuturi pentru reabilitarea drumurilor naționale; (v) crearea Centrelor și Agențiilor de Dezvoltare Regională și Cooperare Transfrontalieră la Cahul, Leova, Ungheni; (vi) formarea celor 3 Euroregiuni și desfășurarea periodică a unor conferințe regionale

cu determinarea unor acțiuni comune sectoriale; (vii) inițierea de proiecte în diferite faze de realizare a noilor treceri de frontieră la Lipcani, Leova și Ungheni; (viii) elaborarea rutelor din Planul Național „Drumul Vinului” cu disponibilitate de a fi conectate la ofertele turistice similare din România, etc.

3.2 Infrastructura și industria turistică

Infrastructura

În RF „Pruț” sunt concentrate cca. o 1/3 din rețeaua de drumuri publice naționale, care sunt la 91,2% acoperite cu îmbrăcăminte rigidă. Un nivel sub media pe țară de drumuri publice asfaltate se constată în Cahul, Glodeni, Cantemir și Nisporeni. În zonă sunt situate drumurile naționale E58, E581, E583 și E577, care fac legătura între localitățile din România, Ucraina și Republica Moldova. Acestea sunt menținute în starea funcțională pe parcursul întregului an, fapt care încurajează traficul intens. Pe acest tronson de frontieră anual sunt înregistrate peste un milion de vizite ale cetățenilor moldoveni în România. Însă starea deplorabilă a traseului Criva – Leova și Cahul – Giurgiulești de-a lungul frontierei nu permite exploatarea eficientă a traseului auto pentru transportarea mărfurilor și pasagerilor. Totodată numărul de automobile personale depășește media pe republică doar în trei raioane (Briceni, Cahul și Edineț).

Pe segmentul de hotar cu România sunt amplasate 7 din 17 puncte de trecere a frontierei. La aceste treceri vamale sunt înregistrate peste jumătate din călătoriile internaționale ale cetățenilor moldoveni (cca. 20-21% din vizitatorii României), dar și ale cetățenilor străini, în special al celor din țările din regiune.

Boxa 3-1 Rețeaua punctelor de control și trecere a frontierei moldo-române

Raion	Puncte de trecere
Republica Moldova	17
Total RF "Pruț"	7
Briceni	
Cahul	2
Cantemir	1
Edineț	
Fălești	
Glodeni	
Hâncești	1
Leova	
Nisporeni	
Râșcani	1
Ungheni	2

Sursa: Serviciul Trupe de Grăniceri

Traficul de persoane la frontiera României cu Republica Moldova în anii 2000 și 2001, la fiecare punct de control și trecere a frontierei atestă că numărul cetățenilor români care traversează frontiera este de 8,7 ori mai mic decât al cetățenilor moldoveni și călătorilor străini tranzitari pe rutele internaționale. Traficul cel mai intens în 2001-2002 a fost realizat la vămile Leușeni, Sculeni și Ungheni, care au asigurat peste 63% din total. În această perioadă traficul s-a micșorat cu o treime sau cu cca. 739 mii persoane din cauza obligativității pașapoartelor la trecerea frontierei.

Din totalul de 7 puncte de trecere a frontierei, 6 au statut internațional cu regim de lucru 24/24, iar la Fălciu-Stoianovca – statut interstatal cu funcționare în zilele impare.

Structuri de deservire a turiștilor

În RF „Pрут” sunt concentrate 23 din 191 de unități de cazare, cu o capacitate de 3729 de locuri (în 878 camere) sau 15,5 % din totalul pe țară. Cel mai mare fond de cazare este la Hâncești, Ungheni și Cahul cu 62,6% din totalul zonei. Într-un raion (Cantemir) în genere nu funcționează nici o unitate de cazare, chiar dacă este traversat de drumuri de importanță internațională, parcurse de fluxuri turistice mari.

Zona are o capacitate de absorbție de 8,5% a turiștilor cazați pe teritoriul Republicii Moldova. Un număr mult mai mic îl înregistrează turiștii străini – 1,2 mii persoane sau 1,5% din totalul pe țară (2/3 dintre care sunt la stațiunea balneară Cahul). Acest fapt demonstrează discrepanța fluxurile de turiști înregistrate în zona transfrontalieră (peste 1 mln. persoane) și oferta neadaptată la necesitățile potențialilor consumatori.

În unitățile de cazare ale regiunii frontaliere, turiștii au o perioadă a sejurului mai mare decât media pe republică, inclusiv a cetățenilor străini. Acest lucru se întâmplă datorită sejurului prelungit în stațiunea balneo-climaterică „Nufărul Alb” de la Cahul și datorită celor două tabere de la Glodeni și Ungheni. În celelalte unități de cazare turiștii stau între 1-5 zile, fapt explicat prin capacitatea slabă de menținere a vizitatorilor în aceste destinații. Respectiv gradul de utilizare a spațiilor de cazare este în general mic, cu excepția stațiunii de la Cahul. Cu un asemenea management inefficient, rentabilitatea unităților de cazare este scăzută.

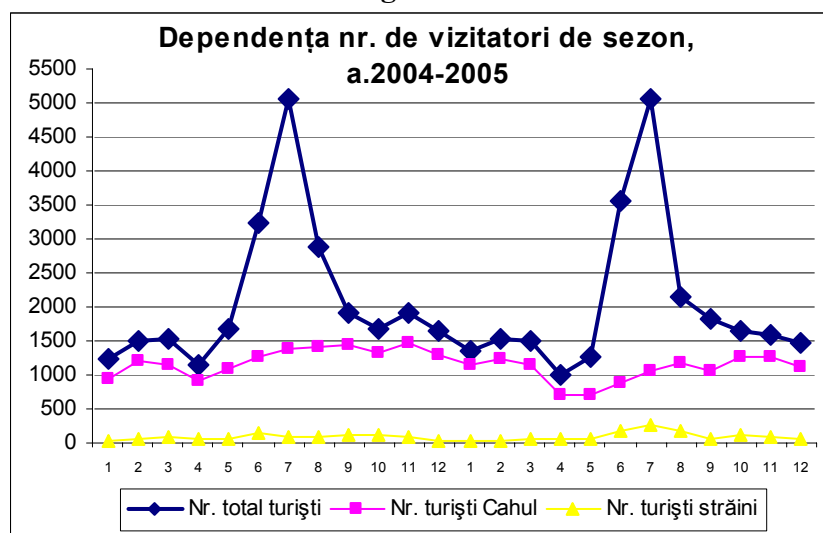
Tabelul 3-1 Indicatorii industriei turistice în RF „Pрут”, anul 2005

Raion	Nr unități cazare	Nr. locuri	Nr. Cazați		Zile turist mediu		Grad de utilizare	
			total	cetățeni străini	total	cetățeni străini	pers/loc	% din cap. an
Republica Moldova	191	23992	283411	67235	5,4	2,8	64,7	17,7
Total RF "Pрут"	23	3729	23960	1208	10,1	10,0	67,7	18,5
Briceni	1	38	919	52	2,3	2,7	101,0	27,7
Cahul	2	575	12817	434	11,5	7,7	260,4	71,3
Cantemir					0,0	0,0	0,0	0,0
Edineț	3	464	2549	298	5,9	1,7	31,4	8,6
Fălești	1	19	18	0	1,0	0,0	2,7	0,7
Glodeni	2	365	1376	92	9,0	1,6	44,2	12,1
Hâncești	4	840	1385	0	15,2	0,0	2,1	0,6
Leova	2	159	449	3	1,2	1,7	9,6	2,6
Nisporeni	1	130	469	0	10,1	0,0	0,0	0,0
Râșcani	1	220	437	0	12,0	0,0	0,0	0,0
Ungheni	6	919	3541	329	9,2	24,4	41,7	11,4

Sursa: Anuarul statistic al Republicii Moldova, 2005 și calculele autorilor

Fluxul turistic în RF „Pрут” deservit de unitățile de deservire locale este puternic influențat de factori sezonieri, deoarece majoritatea din ele sunt tabere estivale, neamenajate pentru primirea și deservirea turiștilor în perioada rece a anului. Numai la Cahul numărul de vizitatori este relativ constant, inclusiv celor străini, datorită programului de deservire a turiștilor în sanatoriu.

Figura 3-1

Sursa: Biroul Național de Sstatistică al Republicii Moldova, 2005

Valorificarea resurselor în zone transfrontaliere prin turism

Resursele naturale protejate în RF ”Prut” constituie cca. 30% din totalul pe țară și sunt distribuite relativ omogen de-a lungul râului. Dintre cele mai remarcabile sunt:

- 3 din 5 rezervații științifice („Pădurea Domnească”, „Plaiul Fagului” și „Prutul de Jos”);
- cea mai mare rezervație peisajistică din țară (Pădurea din Hâncești);
- cel mai mare monument natural (peștera „Emil Racoviță” cu o lungime totală a galeriilor de cca.89 km);
- în regiune sunt amplasate aproape o jumătate din rezervațiile naturale, parcuri vechi și rezervații de resurse ale țării, etc.

Acest fapt sporește gradul de atracție a zonei transfrontaliere.

Regiunea frontalieră concentrează în albia râului Prut și a afluenților săi 36,6 mii ha ale fondului ariilor naturale protejate sau de două ori mai mult decât media pe republică (3,36% față de 1,96%). Nisporeni, Hâncești, Glodeni și Ungheni dețin o pondere 66,9% din totalul zonei. Majoritatea dintre acestea sunt gestionate de gospodăriile silvice, fapt care creează o bună oportunitate pentru valorificarea lor prin turism.

Tabelul 3-2 Structura resurselor naturale din RF „Prut”

Raion	Nr. total FANP	Nr. rezerv științ.	Nr. rezerv. nat.	Nr. rezerv. peisaj.	Nr. rezerv. resurs.	Nr. arii cu mg. multif.	Nr. parcuri	Nr. monum. naturale
Republica Moldova	304	5	63	41	13	32	20	130
Total RF ”Prut”	91	3	27	13	8	7	11	22
Briceni	11		2	2	2		3	2
Cahul	12	1	5		2		4	
Cantemir	7		2	3				2
Edineț	15			3	2		3	7
Fălești	1				1			
Glodeni	3	1						2
Hâncești	10		8	1				1
Leova	3		2			1		
Nisporeni	10		4	3			1	2
Râșcani	10		4		1	1		4
Ungheni	9	1		1		5		2

Sursa: Anuarul statistic al Republicii Moldova, 2005

Un număr important de atracții cultural-istorice sunt amplasate în teritoriul investigat. La acestea se atribuie:

- 20 din 76 muzee, dintre care 8 de importanță națională,
- 174 edificii de cult protejate de stat, inclusiv 152 în calitate de monumente de importanță națională,
- 4 mănăstiri vechi.

Tabelul 3-3 Structura resurselor istorico-culturale ocrotite de stat în RF „Prut”

Raion	Număr muzee	inclusiv de importanță națională	Număr edificii de cult	inclusiv de importanță națională	Număr mănăstiri
Republica Moldova	76	23	970	488	40
Total RF "Prut"	20	8	174	152	4
Briceni			5	5	
Cahul	3		11	11	
Cantemir	1		5	5	1
Edineț	1	1	26	24	
Fălești	1	1	17	13	
Glodeni	3		14	9	
Hâncești	1	1	21	21	
Leova	2	1	6	6	
Nisporeni	2	2	27	24	2
Râșcani	4	1	17	9	
Ungheni	2	1	25	25	1

Sursa: Anuarul statistic al Republicii Moldova, 2005

Chiar dacă RF „Prut” conține un număr însemnat de resurse turistice naturale și antropice, iar teritoriul este tranzitat de un număr mare de turiști, valorificarea potențialului este inefficientă. Astfel în oferta turistică a agențiilor naționale (care direcționează turiști spre destinațiile din România prin această zonă) din 86 trasee excursioniste doar 8 sunt orientate prin regiune. Totodată doar una (Costești, cu o infrastructură de agrement subdezvoltată) din 8 plaje de importanță națională și una din cinci stațiuni balneare se găsesc în RF „Prut”.

Programul național „Drumul vinului” încearcă întrucâtva atragerea unor resurse turistice din zona transfrontalieră în circuitul turistic. Astfel, 8 din 35 vinării destinate deservirii turiștilor și 11 din 21 arii naturale sunt amplasate în raioanele transfrontaliere. Însă constatăm lipsa unei instituții de gestionare a celor 7 rute viti-vinicole naționale și, drept consecință, lipsa acestor rute în oferta agențiilor de turism.

Tabelul 3-4 Exploatarea în scopuri turistice a resurselor din RF „Prut”

Raion	Oferta ag. tur. excursii	Drumul Vinului			Plaje de import. națională	Staț. baln.	Drum națion.
		vinării	obiecte natur.	Obiecte antropice			
Republica Moldova	86	35	21	99	8	5	
Total RF "Prut"	8	8	11	12	1	1	
Briceni			1				
Cahul	1	4	1	7		1	E 577
Cantemir		1	1				
Edineț							
Fălești							E583
Glodeni			4				
Hâncești	1	1	1	2			E 581
Leova							

Raion	Oferta ag. tur. excursii	Drumul Vinului			Plaje de import. națională	Staț. baln.	Drum națion.
		vinării	obiecte natur.	Obiecte antropice			
Nisporeni	4	2		3			
Râșcani			2		1		
Ungheni	2		1				E 58, E 583

Sursa: Anuarul statistic al Republicii Moldova, 2005

3.3 Problemele majore identificate și căile de valorificare a potențialului turistic

În urma analizei situației RF „Prut” și a oportunităților oferite de cadrul legal național în conjunctura regională au fost evidențiate câteva domenii de competență în valorificarea resurselor pentru turism a autorităților publice din Republica Moldova în raporturile de cooperare cu țările UE. Acestea sunt:

- Politica de conservare a mediului pentru dezvoltare durabilă, inclusiv prin activități turistice;
- Căi de valorificare a resurselor și atracțiilor turistice;
- Dinamizarea turismului transfrontalier.

Politica de conservare a mediului pentru dezvoltare durabilă, inclusiv prin activități turistice

Republica Moldova a ratificat 18 Convenții internaționale de mediu, care stabilesc expres primordialitatea conservării și utilizării raționale a resurselor naturale. Acest principiu este reflectat în SCERS, care determină prioritatea protecției mediului, păstrării moștenirii culturale în spațiul rural, precum și eficientizării utilizării resurselor naturale. De asemenea, într-un cadru general organizarea turismului este recunoscută de legislația națională drept una din formele de exploatare a resurselor recreative. În Programul Național „Satul Moldovenesc” sunt direcționate prioritar investiții pentru protecția mediului ambiant al satelor și ameliorarea utilizării resurselor naturale.

Începând cu anul 1998 pe teritoriul țării este instituit un sistem de arii naturale protejate de stat, care este alcătuit din 12 categorii. Pe teritoriul acestora sunt încurajate forme organizate de turism, și sunt prevăzute mecanisme financiare de colectare și distribuire a taxelor din exploatarea resurselor recreative, inclusiv pentru menținerea și dezvoltarea atracțiilor turistice. Însă marea majoritate a acestor teritorii în Republica Moldova nu au administrație proprie iar taxele nu se colectează. Acest fapt generează inconsecvență în acțiunile autorităților publice locale, pe teritoriul cărora se găsesc, iar resursele nesupravegheate sunt ținte ale turiștilor neorganizați, și în consecință degradarea mediului.

Formularea în cadrul Euroregiunilor a unor politici comune pentru zona transfrontalieră în domeniul mediului încurajează anume acțiunile care au drept scop conservarea unor arii naturale comune. Un exemplu bun este implementarea măsurilor de delimitare a ariilor naturale protejate din cadrul coridorului ecologic de-a lungul râului Prut, precum și elaborarea planurilor de amenajare în zonă a unor rezervații mari („E. Racoviță”, „Lebăda Albă”, ș.a.). În același timp, majoritatea ariilor naturale sunt deținute de Agenția de Stat „Moldsilva” sau APL, fapt care teoretic determină un nivel scăzut de birocrațizare în administrare a resurselor cu funcționalitate turistică.

Trebuie de menționat că în SCERS sunt prevederi referitor la elaborarea Planurilor urbanistice generale (PUG) pentru fiecare localitate. Potrivit metodologiei, acestea conțin obligatoriu o evaluare și strategii de utilizare a spațiilor verzi și suprafețelor pentru organizarea odihnei și turismului în cadrul localității. Totodată în ultimul timp au fost implementate proiecte internaționale pentru întărirea capacității Republicii Moldova în proiectarea și implementarea PUG-urilor după modele avansate (proiectul „Moldova Fermecătoare” finanțat de PNUD). Acest fapt oferă oportunități pentru utilizarea eficientă în scopuri turistice a terenurilor cu resurse din componența localităților din regiunea frontalieră „Prut”.

Principalele probleme în politica de conservare a mediului pentru dezvoltarea durabilă în regiunea transfrontalieră sunt generate de nerespectarea, conștientă sau inconștientă, a legislației naționale și a convențiilor internaționale privind exploatarea resurselor turistice naturale, inclusiv pentru activități turistice. Totodată, lipsa unui sistem de management eficient al ariilor naturale protejate creează bariere în elaborarea mecanismelor de includere a potențialului natural în activități economice.

În acest context pot fi formulate următoarele propuneri: (i) continuarea acțiunilor de armonizare a bazei naționale legislative și normative în domeniul protecției mediului și utilizării durabile a resurselor naturale cu prevederile Directivelor de mediu ale Uniunii Europene; (ii) extinderea și protecția ariilor naturale protejate de stat în conformitate cu Strategia națională de mediu și Planul de acțiune în domeniul conservării diversității biologice, inclusiv prin crearea rețelei ecologice naționale și buna ei gestionare după modelele țărilor UE de management a ariilor naturale în scopuri economice non-poluante; (iii) perfecționarea mecanismelor administrative, economice și financiare de protecție a mediului și de gestionare durabilă a resurselor naturale în conformitate cu acțiunile prioritare ale SCERS; (iv) crearea în baza ariilor naturale existente în zona transfrontalieră a Parcurilor Naturale bilaterale sau a Rezervațiilor Biosferice comune (Prutul de Jos – Dunărea de Jos); (v) participarea în cadrul proiectelor comune de cercetare a resurselor naturale și de protecție a mediului, pentru argumentarea valorii potențialului turistic național; (vi) organizarea vizitelor de studiu și schimb de experiență în structurile similare din alte euroregiuni; (vii) elaborarea și promovarea adoptării cadrului regulatoriu de abilitare a unor structuri locale cu atribuții în domeniul turismului transfrontalier; (viii) îmbunătățirea formelor și diversificarea metodelor de utilizare a terenurilor, precum și îmbunătățirea formelor de evaluare a valorii terenurilor și impozitare a proprietăților; (ix) stabilirea ofertei de terenuri pentru investiții în activitățile turistice și implementarea unor forme eficiente de instituționalizare a terenurilor cu funcționalitate turistică; (x) organizarea acțiunilor de sensibilizare a opiniei publice în problemele de mediu ale regiunii transfrontaliere cum ar fi organizarea seminarelor și meselor rotunde privind starea mediului natural, sesizarea Agenției Europene de Mediu în cazul încălcărilor prevederilor convențiilor, editarea buletinului informativ pe problemele stării mediului ambiant în bazinul râului Prut, etc.

Căile de valorificare a resurselor și atracțiilor turistice

Identificarea obiectelor patrimoniului natural și cultural-istoric cu valoare turistică rămâne o acțiune prioritară pentru 2004-2006 în SCERS. În ultimul timp au fost depuse eforturi considerabile de identificare și descriere a patrimoniului turistic al Republicii Moldova: (i) stabilirea listei și suprafețelor ariilor naturale protejate de stat și deținătorilor legali, (ii) crearea Registrului monumentelor; (iii) crearea serviciilor teritoriale de turism în majoritatea raioanelor, care au funcția directă de a inventaria resursele turistice; (iv) are loc implementarea proiectului PNUD - Moldova „Dezvoltarea durabilă a turismului”. Însă trebuie de remarcat că Registrul monumentelor Republicii Moldova nu este accesibil publicului larg, cu excepția unei liste de cca. 400 obiecte de patrimoniu cultural (promovată de Asociația Museion) din cca. 15 mii de obiecte. Iar inventarierea resurselor turistice de către serviciile turistice teritoriale se confruntă cu lipsa capacităților de elaborare a unei baze de date complexe actualizată on-line.

Academia de Științe a Moldovei a formulat în contextul integrării Spațiului European de Cercetare o politică clară de valorificare a resursele umane, naturale, informaționale și patrimoniului cultural pentru dezvoltarea economiei țării. Însă lipsește un program bine argumentat special pentru atragerea resurselor turistice locale în economia națională. Unele măsuri eficiente au fost implementate odată cu elaborarea traseului turistic prin rezervația științifică „Pădurea Domnească”, iar unii antreprenori au lansat structuri de cazare și servicii turistice în preajma ariilor naturale protejate în RF ”Prut” (cabane, pensiuni turistice).

Politica de dezvoltare regională a Republicii Moldova este axată inclusiv pe dezvoltarea sferei serviciilor și sectoarelor alternative sectorului agrar, iar în unele localități din RF „Prut” au fost

elaborate planuri de dezvoltare echilibrată și diversificată a economiei locale (conform cerințelor unor donatori internaționali, care monitorizează implementarea reformelor în economia țării). La nivel de raioane sunt implementate politicile Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare privind utilizarea eficientă a terenurilor agricole, inclusiv prin transferarea pentru alte activități a terenurilor cu bonitate joasă. Aceste activități sunt în faza incipientă și nu au înregistrat pentru sectorul turistic rezultate plauzibile.

În regiunea frontalieră „Prut” cele mai reprezentative acțiuni de atragere a resurselor naturale și antropice în activități turistice sunt: (i) exploatarea eficientă a resurselor balneo-climaterice în stațiunea Cahul; (ii) elaborarea unor trasee naționale incluse în Planul Național „Drumul Vinului”; (iii) desfășurarea festivalului folcloric bienal „Maluri de Prut” (Cahul), târgului anual al olarilor la Iurcenii (Nisporeni); (iv) măsuri de reabilitare a monumentelor culturale prin implicarea MCT. Însă aceste măsuri sunt puțin mediatizate, iar eficiența nu este valorificată pe exemplul altor obiecte de interes turistic.

Probleme majore în politica de valorificare a resurselor turistice sunt: (i) lipsa Planurilor Urbanistice Generale în majoritatea localităților țării, precum și metodologie de elaborare a acestora neconforme cu standardele UE; (ii) continuarea utilizării preponderente a terenurilor pentru activități agricole neperformante și nu pentru scopuri economice profitabile; (iii) număr mic de resurse antropice și balneo-climatice utilizate efectiv în scopuri turistice, etc.

Măsurile de politici care ar putea îmbunătăți situația valorificării eficiente a resurselor naturale și antropice în turism pot fi: (i) finalizarea inventarierii tuturor resurselor turistice naturale și antropice din zona transfrontalieră conform rigorilor metodologice avansate, de exemplu TECDEV, (ii) promovarea unor acțiuni de reabilitare a rezervațiilor naturale transfrontaliere și îmbunătățirea cooperării administratorilor acestora, prin intensificarea măsurilor de atragere a ariilor protejate în activități economice; (iii) promovarea bunelor relații de vecinătate între membrii Euroregiunilor prin schimb de experiențe între ONG-uri și APL, atragerea populației în luarea deciziilor referitor la utilizarea resurselor turistice în activități economice, elaborarea de proiecte comune axate pe măsuri non-poluante; (iv) definitivarea și aprobarea atribuțiilor și responsabilităților funcționarilor publici implicați în activități de cooperare transfrontalieră în domeniul turismului, crearea unor centre de instruire și schimb de experiență pentru gestionarii de resurse turistice; (v) întocmirea planurilor de reabilitare și punere în valoare a potențialului turistic, inclusiv prin determinarea unor acțiuni privind amplasamentul și caracterul investițiilor în domeniul utilizării resurselor turistice și culturale; (vi) valorificarea direcționată a asistenței financiare și tehnice internaționale pentru conservarea și utilizarea rațională potențialului natural și antropic în scopuri turistice; (vii) sporirea numărului de trasee turistice internaționale, extinderea traseelor „Drumul vinului” precum și ale altor trasee tematice și specializate pe ambele maluri ale Prutului; (viii) crearea sistemului informațional al Euroregiunii accesibil pentru turiști, elaborarea și lansarea paginii web privind turismul transfrontalier; (ix) crearea și menținerea unor baze de date comune despre oportunitățile de cooperare ale deținătorilor de resurse turistice în cadrul Euroregiunii; (x) elaborarea și amplasarea simbolicii și marcajelor Euroregiunilor, etc.

Dinamizarea turismului transfrontalier

Activitatea economică în regiunile transfrontaliere este specifică datorită unor schimburi comerciale și culturale mai mult sau mai puțin intense cu țara vecină. În perioada ex-URSS raioanele de frontieră ale Moldovei, ca și județele frontaliere ale României, au fost defavorizate în planurile de extindere a infrastructurii, amplasării marilor complexe industriale și dezvoltarea orașelor mari. Regiunile frontaliere se conservau la nivelul unor furnizori de resurse, în primul rând de producție agricolă pentru prelucrarea acestora la distanțe mari de la hotar. Studiile arată că regiunea frontalieră „Prut” este una mai slab dezvoltată la nivelul întregii țări.

Deși SCERS încearcă să abordeze dintr-o perspectivă regională procesele de dezvoltare în majoritatea ramurilor economice, lipsește totuși o politică clară pentru dezvoltarea unor regiuni

defavorizate care dispun însă de avantaje pentru specializarea în anumite domenii. În acest sens, determinarea unor principii comune de dezvoltare a turismului transfrontalier în cadrul euroregiunilor, precum și elaborarea planului de măsuri privind integrarea complexului de transport regional în sistemul paneuropean de transporturi, sunt acțiuni care încurajează circuitele turistice internaționale în zonele frontaliere. Un exemplu bun este proiectul de ajustare a liniei de cale ferată Chișinău – Ungheni – Iași la standarde europene.

Republica Moldova a beneficiat de cooperare multilaterală privilegiată la frontiera moldo-română pe parcursul anilor 1990 – 2006. Însă aderarea la UE a României impune noi rigori privind circulația persoanelor. Totodată, potrivit priorităților SCERS pentru sfârșitul anului 2006 Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE) întreprinde măsuri de simplificare a procedurilor de trecere a frontierei Republicii Moldova pentru cetățenii UE, SUA ș.a., acțiuni care sunt menite să demonstreze deschiderea țării pentru circuitele turistice internaționale. Acest lucru va mobiliza în primul rând un număr important de vizitatori la diverse evenimente culturale, cum ar fi Festivalul vinului ș.a.

Însă trebuie de remarcat că industria turistică concentrată în raioanele de frontieră ale Republicii Moldova nu este pregătită pentru absorbirea și menținerea unui număr sporit de turiști la prețuri competitive. Astfel în regiune sunt 20 unități de cazare cu un fond de 3253 locuri, iar în 8 din 11 raioane unitățile de cazare s-au menținut un timp îndelungat de criză pe piață și deservesc anual cca. 25 mii de turiști, inclusiv o mie de străini. Dar oferta comercială nu este pregătită să facă față unui flux important de călători (cca. 2,5 mln. pers) ce traversează zona, fără a produce beneficii comunităților locale. Dar în RF „Prut” funcționează cu succes stațiunea balneo-climaterică „Nufărul Alb”, experiența căreia de extindere pe piețele altor țări poate fi preluată de celelalte unități de deservire a turiștilor.

La nivelul euroregiunilor sunt constituite grupuri de lucru cu competențe în dezvoltarea turismului. Iar printre prioritățile SCERS pentru anii 2004-2006 sunt acțiunile de extindere a clasificării tuturor tipurilor de structuri de primire a turiștilor, acordarea asistenței metodologice în elaborarea proiectelor investiționale, elaborarea proiectelor-pilot de dezvoltare a turismului rural, dezvoltarea turismului ecologic prin amenajarea și crearea de parcuri naționale, elaborarea și aprobarea mecanismelor de stimulare economică a întreprinzătorilor din domeniul turismului rural și a participanților la implementarea Proiectului Național „Drumul vinului în Moldova”, elaborarea unor mecanisme eficiente de control al calității serviciilor prestate vizitatorilor, etc. Aceste cerințe însă nu sunt soldate cu rezultate capabile să dinamizeze piața serviciilor turistice în regiunea frontalieră „Prut”.

Astfel, principalele probleme ale sectorului turistic în regiunea frontalieră „Prut” sunt determinate de lipsa unei structuri spațiale a sistemului turistic. Totodată prevederile din cadrul Acordurilor de constituire a Euroregiunilor pentru dezvoltarea turismului transfrontalier sunt declarative. În regiunea frontalieră „Prut” industria turistică are o capacitate slabă de a menține vizitatorii și oferta unităților de cazare neadaptată exigențelor pieței turistice.

Pentru dinamizarea activității turistice în regiunea frontalieră „Prut” sunt recomandate următoarele: (i) elaborarea strategiei regiunii frontaliere de dezvoltare durabilă a turismului, prin susținerea turismului ca ramură de creștere a sectorului privat și diversificare a economiei regionale; (ii) stabilirea listei și amplasamentul necesarului de investiții strategice în turismul din zona frontalieră; (iii) planificarea teritorială a dezvoltării unei rețele de zone turistice frontaliere de-a lungul râului Prut, prin lansarea priorității a unor zone turistice de agrement, amplasarea unor coridoare de dezvoltare priorității a turismului; (iv) sporirea investițiilor legate de mărirea suprafețelor domeniului public cu funcționalitate turistică; (v) lansarea de proiecte bilaterale mari în domeniul turismului transfrontalier în cadrul euroregiunilor, inclusiv prin înlăturarea barierelor în calea consolidării afacerilor mixte în domeniul turismului și petrecerea anuală a unui Forum pe problemele turismului transfrontalier; (vi) elaborarea și promovarea modificărilor la legislația în vigoare privind lărgirea competențelor autorităților publice locale în domeniul

cooperării transfrontaliere, inclusiv prin acordarea unor împuterniciri mai largi la stabilirea taxelor și impozitelor locale și a facilităților pentru activități turistice; (vii) ajustarea sistemului național de asigurare a calității în unitățile de cazare cu cel din România și țările UE, precum și clasificarea tuturor unităților de cazare; (viii) stabilirea ofertei de utilități publice pentru dezvoltarea turismului, inclusiv în cadrul rețelelor edilitare care au impact major asupra dezvoltării unor zone turistice și de agrement; (ix) atragerea prin sistemul de franchising a rețelelor hoteliere internaționale în Republica Moldova; (x) diversificarea bazei de cazare și tratament, inclusiv prin desfășurarea unor acțiuni turistice speciale pentru perioada extrasezon; (xi) organizarea călătoriilor de informare pentru turooperatori, ziariști, agenții de turism naționale ș.a. în RF „Prut”; (xii) elaborarea, publicarea și diseminarea unor ghiduri transfrontaliere (turistice, afaceri, educație, statistică), studii și investigații în domenii relevante, ziare, emisiuni TV și radio.

În concluzie trebuie de constatat un șir de probleme legate de valorificarea resurselor turistice în RF „Prut” și anume:

Politică de conservare a mediului care nu permite desfășurarea de activități economice non-poluante

- Lipsa de progres în elaborarea mecanismelor de includere a potențialului natural în activități economice;
- Nerespectarea legislației naționale și a convențiilor internaționale privind exploatarea resurselor turistice naturale;
- Un număr mare de arii naturale protejate de stat nu dispun de sistem de management;

Valorificarea ineficientă a resurselor și atracțiilor turistice

- Metodologie de elaborare a Planurilor Urbanistice Generale neconformă cu standardele UE, precum și lipsa acestora în majoritatea localităților;
- Terenuri utilizate preponderent pentru necesitățile agricole și nu pentru scopuri economice profitabile;
- Pondere mică de a resurselor turistice antropice necompensată cu alte activități, inclusiv culturale;
- Fond balneo-climateric exploatat insuficient (excepție Cahul);

Turism transfrontalier slab dezvoltat

- Subdezvoltarea structurii spațiale a sistemului turistic în RF „Prut”;
- Funcția pronunțată de „separare” și „control” a frontierei UE RM (în perspectiva anului 2007);
- Prevederile din cadrul Acordurilor de constituire a Euroregiunilor pentru dezvoltarea turismului transfrontalier sunt declarative;
- Număr redus al unităților de comerț cu bunuri și servicii;
- Oferta unităților de cazare neadaptată exigențelor pieței turistice, fapt care conferă vulnerabilitate în fața concurenței;
- Număr mic de turiști străini, deserviți pe teritoriul RF „Prut”;
- Capacitate slabă a industriei turistice de a menține vizitatorii;
- Rentabilitate scăzută și management neperformant al sectorului hotelier.

4 Domenii de formulare a politicilor publice

4.1 Mediu natural atractiv pentru activități turistice

Problema	Premise favorabile pentru soluționarea problemei	Propuneri de Politici	Instituții responsabile
Nerespectarea legislației naționale și a convențiilor internaționale privind exploatarea resurselor turistice naturale.	• Ratificarea și participarea în cadrul a 18 Convenții internaționale de mediu. • Protecția mediului, păstrarea moștenirii culturale în spațiul rural și eficientizarea utilizării resurselor naturale sunt prioritare în SCERS. • Implementarea măsurilor de delimitare a ariilor naturale protejate din cadrul coridorului ecologic de-a lungul râului Prut . • Formularea în cadrul Euroregiunilor a unor politici comune pentru zona transfrontalieră în domeniul mediului.	• Armonizarea bazei naționale legislative și normative în domeniul protecției mediului și utilizării durabile a resurselor naturale cu prevederile Directivelor de mediu ale Uniunii Europene. • Extinderea și protecția ariilor naturale protejate de stat în conformitate cu Strategia națională de mediu și Planul de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice, inclusiv prin crearea rețelei ecologice naționale. • Sesizarea Agenției Europene de Mediu privind încălcările prevederilor convențiilor în zona transfrontalieră. • Participarea în cadrul proiectelor comune de cercetare a resurselor naturale și de protecție a mediului. • Organizarea schimbului de experiență pe probleme de mediu cu organizațiile din Euroregiuni. Organizarea seminarelor și meselor rotunde privind starea mediului natural în bazinul râului Prut.. • Organizarea unui sistem de informare-diseminare ale problemelor stării mediului ambiant în zona transfrontalieră.	• Parlament • MERN • APC de specialitate, sector asociativ • APL, APC de specialitate, sector asociativ • APL, APC de specialitate, sector asociativ • APL, APC de specialitate, sector asociativ
Lipsa în majoritatea ariilor naturale protejate de stat sistemului de management.	• Extinderea investițiilor pentru protecția mediului ambiant al satelor și ameliorarea utilizării resurselor naturale este un obiectiv prioritar în PN „Satul Moldovenesc”. • Existența planurilor de amenajare a unor rezervații mari (E. Racoviță, Lebăda Albă, ș.a.). • Experiența de cooperare internațională a administrației	• Promovarea modelelor țărilor UE de gestionare a ariilor naturale în scopuri economice non-poluante. • Perfecționarea mecanismelor administrative, economice și financiare de protecție a mediului și de gestionare durabilă a resurselor naturale în conformitate cu acțiunile prioritare ale SCERS. • Participarea ariilor naturale din RM în cadrul rețelei	• APC de specialitate, sector asociativ • Parlament, Guvern • Parlament, Guvern

Problema	Premise favorabile pentru soluționarea problemei	Propuneri de Politici	Instituții responsabile
	științifice „Pădurea Domnească”. Majoritatea ariilor naturale sunt deținute de AS „Moldsilva” sau APL, fapt care presupune un nivel scăzut de birocratizare a administrației.	EUROPARK - Organizarea vizitelor de studiu și schimbului de experiență în structurile similare din alte euroregiuni. Elaborarea și promovarea adoptării cadrului regulatoriu de abilitare a unor structuri locale cu atribuții în domeniul turismului transfrontalier. - Crearea pe baza ariilor naturale existente în zona transfrontalieră a Parcurilor Naturale bilaterale sau a Rezervațiilor Biosferice comune (Prutul de Jos – Dunărea de Jos). - Promovarea creării de asociații obștești pe probleme de mediu în zona transfrontalieră. Organizarea unor forumuri ale ONG-urilor de mediu din regiune. Implementarea măsurilor de îmbunătățire a stării sanitare a bazinului r. Prut și afluenților săi.	- APL, Consiliul Euroregiunilor, APC de specialitate, sector asociativ și de afaceri - Parlament, APL, APC de specialitate, sector asociativ și de afaceri - APL, APC de specialitate, sector asociativ și de afaceri
Metodologie de elaborare a Planurilor Urbanistice Generale ce nu corespunde standardelor UE, precum și lipsa acestor planuri în majoritatea localităților.	- Prevederi în SCERS referitor la elaborarea PUG-urilor pentru fiecare localitate. - Implementarea proiectelor internaționale privind întărirea capacității Republicii Moldova în proiectarea și implementarea PUG-urilor. - Implementarea unor PUG-uri și elemente componente pentru localități urbane și rurale.	- Îmbunătățirea formelor și diversificarea metodelor de utilizare a terenurilor. Îmbunătățirea formelor de evaluare a valorii terenurilor și impozitare a proprietăților. - Corelarea administrării terenurilor cu factorii sociali-economici și demografici din zona transfrontalieră. - Stabilirea ofertei de terenuri pentru investiții în activitățile turistice. - Implementarea unor forme eficiente de instituționalizare a managementului terenurilor cu funcționalitate turistică.	- Parlament, Guvern, sector asociativ și de afaceri - Parlament, Guvern, sector asociativ și de afaceri - APL, APC de specialitate - APL, APC de specialitate

4.2 Dezvoltarea resurselor și atracțiilor turistice

Problema	Premise favorabile pentru soluționarea problemei	Propuneri de Politici	Instituții responsabile
Grad nesemnificativ de valorificare a resurselor turistice în scopuri economice	Dezvoltarea într-un mod durabil și echilibrat a patrimoniului național cu valoare turistică este un obiectiv de bază a dezvoltării sectorului turistic din	Inventarierea tuturor resurselor turistice naturale și antropice din zona transfrontalieră conform rigorilor metodologiilor avansate.	APC de specialitate

Problema	Premise favorabile pentru soluționarea problemei	Propuneri de Politici	Instituții responsabile
non-poluante	cadrul SCERS (identificarea obiectelor patrimoniului cultural-istoric cu valoare turistică este o acțiune prioritară pentru 2004-2006). - Protejarea și valorificarea patrimoniului cultural național, inclusiv prin activitatea structurilor turistice (ex: muzeelor) se înscrie în acțiunile prioritare ale PN „Satul Moldovenesc”. - Stabilirea unor priorități clare ale Academiei de Științe a Moldovei în contextul integrării Spațiului European de Cercetare de a valorifica resursele umane, naturale, informaționale și patrimoniului cultural pentru dezvoltarea economiei țării. - Deciziile de constituire a Euroregiunilor conțin prevederi privind valorificarea potențialului natural și cultural în scopuri turistice. - Elaborarea traseului turistic prin rezervația științifică „Pădurea Domnească”. - Existența unor structuri de cazare și deservire a turiștilor în preajma ariilor naturale protejate în RF „Prut” (cabane, pensiuni turistice).	- Reabilitarea rezervațiilor naturale transfrontaliere și îmbunătățirea cooperării administratorilor acestora. Intensificarea măsurilor de atragere a ariilor protejate în activități economice. Transmiterea de cunoștințe a experienței pozitive a rezervației științifice „Pădurea Domnească” în domeniul ecoturismului către administratorii ariilor naturale protejate de stat din zona transfrontalieră. - Crearea sistemului informațional al Euroregiunii accesibil pentru turiști. Elaborarea și lansarea paginii web privind turismul transfrontalier. Crearea și menținerea unor baze de date comune despre oportunitățile de cooperare ale deținătorilor de resurse turistice în cadrul Euroregiunii. Elaborarea și amplasarea simbolicii și marcajelor Euroregiunilor. - Promovarea bunelor relații de vecinătate între membrii Euroregiunilor prin schimb de experiențe între ONG-uri și APL. Atragerea populației în luarea deciziilor referitor la utilizarea resurselor turistice în activități economice. - Elaborarea de proiecte comune axate pe măsuri non-poluante. - Efectuarea studiului privind zonele afectate de eroziune. Înverzirea versanților supuși eroziunii și sădirea fâșiilor forestiere de protecție.	- APC de specialitate APL, sector asociativ - APL și Consiliul Euroregiunilor - APL, sector asociativ - APL, sector asociativ și de afaceri - Companii de consultanță, APL, AS „Moldsilva”
Terenuri utilizate preponderent pentru necesitățile agricole, în special ocupate de culturile anuale. Număr mare de gospodării agricole țărănești care gestionează ineficient suprafețe mici de teren.	- În SCERS sunt identificate acțiuni de amenajare și consolidare a terenurilor agricole ca necesități ale dezvoltării rurale și planificării urbane. - Politica de dezvoltare regională este axată inclusiv pe dezvoltarea sferei serviciilor și sectoarelor alternative sectorului agrar. - În unele localități din RF „Prut” au fost elaborate planuri de dezvoltare echilibrată a economiei locale conform cerințelor internaționale.	- Definitivarea și aprobarea atribuțiilor și responsabilităților funcționarilor publici implicați în activități de cooperare transfrontalieră în domeniul turismului. Crearea unor centre de instruire și schimb de experiență pentru gestionarii de resurse turistice. - Întocmirea planurilor de reabilitare și punere în valoare a potențialului turistic. - Promovarea atracțiilor turistice în rețelele de informare a turiștilor a euroregiunilor și ale	- APC de specialitate, APL, sector asociativ și de afaceri - APL, companii de consultanță - Structuri turistice, MCT, APL

Problema	Premise favorabile pentru soluționarea problemei	Propuneri de Politici	Instituții responsabile
	• La nivel de raioane sunt implementate politicile MAIA privind utilizarea eficientă a terenurilor agricole. • Fond balneo-climateric exploatat eficient în stațiunea Cahul.	autorităților de turism naționale ale Republicii Moldova și României.	
Pondere mică a resurselor turistice antropice necompensată cu alte activități, inclusiv culturale.	• Elaborarea unor trasee naționale pentru valorificarea resurselor turistice existente prin PN „Drumul Vinului”. • Desfășurarea festivalului folcloric bianual „Maluri de Prut” (Cahul), târgului anual al olarilor la Iurcenii (Nisporeni). • Măsuri de reabilitare a monumentelor culturale prin implicarea MCT.	• Determinarea unor planuri privind amplasamentul și caracterul investițiilor în domeniul utilizării potențialului turistic și cultural. • Valorificarea asistenței financiare și tehnice internaționale pentru conservarea și utilizarea potențialului natural și antropic în scopuri turistice. • Elaborarea și implementarea unor concepte și proiecte de sporire a atractivității obiectelor de interes turistic. • Extinderea traseelor „Drumului vinului” precum și ale altor trasee tematice și specializate pe ambele maluri ale Prutului. • Sporirea numărului de trasee turistice internaționale. Dinamizarea activităților cu caracter cultural bilateral.	• Structuri turistice, APC de specialitate, APL, companii de consultanță • APC de specialitate, APL, sector asociativ și de afaceri • Structuri turistice, APC de specialitate, APL, companii de consultanță • MCT, APL, companii de consultanță • Structuri turistice, MCT, APL, companii de consultanță

4.3 Dezvoltarea turismului transfrontalier

Problema	Premise favorabile pentru soluționarea problemei	Propuneri de Politici	Instituții responsabili
Slaba dezvoltare a structurii spațiale a sistemului turistic din RF "Prut".	• Promovarea în SCERS a abordării regionale a proceselor de dezvoltare în majoritatea ramurilor economice. • Implementarea proiectului PNUD - Moldova „Dezvoltarea durabilă a turismului”. • Determinarea unor principii comune de dezvoltare a turismului transfrontalier în cadrul euroregiunilor. • Elaborarea planului de măsuri privind integrarea complexului de transport regional în sistemul paneuropean de transporturi.	• Elaborarea strategiei regiunii frontaliere de dezvoltare durabilă a turismului. Susținerea turismului ca ramură de creștere a sectorului privat. Stabilirea listei și amplasamentul necesarului de investiții strategice în turismul din zona frontalieră. • Amplasarea și dezvoltarea unor coridoare de dezvoltare prioritară a turismului. Planificarea teritorială a dezvoltării unei rețele de zone turistice frontaliere de-a lungul râului Prut. Dezvoltarea prioritară a unor zone turistice și de agrement în regiune. • Determinarea unor forme competitive de punere în valoare a domeniului public pentru scopuri turistice. • Sporirea investițiilor legate de mărirea suprafețelor domeniului public cu funcționalitate turistică.	• APL, companii de consultanță • Structuri turistice, APC de specialitate, APL, companii de consultanță • APC de specialitate, APL, companii de consultanță • APL, companii de consultanță, sector de afaceri
Funcția pronunțată de „separare” și „control” a frontierei UE - Republica Moldova (în perspectiva anului 2007)	• Existența unor tradiții de cooperare multilaterală la frontiera moldo-română privilegiată pe parcursul anilor 1990 – 2006. • Desemnarea ca priorități ale SCERS pentru anii 2004-2006 acțiunile de simplificare a procedurilor de trecere a frontierei.	• Implementarea unor prevederi practice de simplificare a circulației transfrontaliere pentru locuitorii Euroregiunilor. Susținerea măsurilor de sporire a numărului de vizitatori în zona transfrontalieră și de organizare a pieței turistice. • Lansarea de proiecte bilaterale mari în domeniul turismului transfrontalier în cadrul euroregiunilor. • Studiarea și înlăturarea barierelor spre consolidarea afacerilor mixte în domeniul turismului.	• Parlament, MAIE, APL • UE, APL, sector de afaceri • MEC, companii de consultanță
Prevederile declarative din cadrul Acordurilor de constituire a Euroregiunilor pentru dezvoltarea turismului transfrontalier.	• Constituirea în fiecare Euroregiune a unui grup de lucru cu competențe în dezvoltare a turismului. • Desemnarea ca unele din prioritățile SCERS-ului pentru anii 2004-2006 a acțiunilor de elaborare a proiectelor – pilot de dezvoltare a turismului rural și dezvoltarea turismului ecologic prin amenajarea și crearea de parcuri	• Desfășurarea anuală a unui For pe problemele turismului transfrontalier. • Elaborarea și promovarea modificărilor la legislația în vigoare privind lărgirea competențelor APL în domeniul cooperării transfrontaliere. • Acordarea unor împuterniciri mai largi pentru APL	• Sector de afaceri și asociativ, APL • Parlament, Guvern • Parlament

Problema	Premise favorabile pentru soluționarea problemei	Propuneri de Politici	Instituții responsabili
	naționale. Elaborarea Planurilor strategice ale unor localități frontaliere cu prevederi clare în domeniul turismului.	la stabilirea taxelor și impozitelor locale, precum și a facilităților pentru activități turistice prin adoptarea legislației de descentralizare fiscală. Desfășurarea seminarelor tematice a funcționarilor APL cu profesioniștii locali și străini.	Companii de consultanță
Oferta unităților de cazare neadaptată exigențelor pieței turistice și lipsa în 3 raioane a structurilor de cazare, chiar dacă sunt traversate de importante fluxuri turistice.	- Prezența în RF "Pрут" a 20 unități de cazare cu un fond de cazare de 3253 locuri. - În 8 din 11 raioane unitățile de cazare s-au menținut un timp de criză îndelungat pe piață. - Desemnarea ca priorități ale SCERS pentru anii 2004-2006 acțiunile de extindere a clasificării tuturor tipurilor de structuri de primire a turiștilor și acordarea asistenței metodologice în elaborarea proiectelor investiționale. - În RF „Pрут” funcționează cu succes stațiunea balneo-climaterică „Nufărul Alb”.	- Clasificarea tuturor unităților de cazare potrivit standardelor naționale. - Ajustarea sistemului național de asigurare a calității în unitățile de cazare cu cel din România și țările UE. - Elaborarea programelor turistice cu participarea unităților de cazare locale și regionale. - Deschiderea unor noi structuri de cazare extrahotelieră.	- MCT - Guvern, MCT - Structuri turistice, companii de consultanță
Număr mic de turiști străini, deserviți pe teritoriul RF „Pрут”.	- Traversarea zonei de un flux important de călători (cca.2,5 mln. pers). - Unitățile turistice deserveșc anual cca. 25 mii de turiști, inclusiv o mie de străini. - Motivarea de către Direcția raională de Învățământ a unui număr constant de elevi la taberele estivale.	- Elaborarea, publicarea și diseminarea unor ghiduri transfrontaliere (turistice, afaceri, educație, statistică), studii și investigații în domenii relevante, ziare, emisiuni TV și radio. - Organizarea călătoriilor de informare pentru operatori turistici, ziariști, agenții de turism naționale ș.a. în RF „Pрут”.	- Structuri turistice, companii de consultanță, APL - Structuri turistice
Capacitate slabă a industriei turistice de a menține vizitatorii.	- PN „Satul Moldovenesc” prevede ca acțiuni prioritare - elaborarea și aprobarea mecanismelor de stimulare economică a întreprinzătorilor din domeniul turismului rural și a participanților la implementarea PN „Drumul vinului în Moldova”. - Mobilizarea unui număr important de vizitatori la diverse evenimente culturale.	- Stabilirea ofertei de utilități publice pentru dezvoltarea turismului. Determinarea segmentelor de trasee a rețelelor edilitare care au impact major asupra dezvoltării unor zone turistice și de agrement. - Determinarea zonelor de extindere a capacităților de furnizare și distribuție a utilităților publice pentru zonele turistice. - Diversificarea activității ZEL prin servicii turistice și producerea de bunuri pentru turiști. - Promovarea unor forme de susținere în comun a dezvoltării activităților meșteșugărești și de artizanat.	- APL, APC de specialitate - APL, APC de specialitate - Sector de afaceri - Sector de afaceri și asociativ, MCT, APL

Problema	Premise favorabile pentru soluționarea problemei	Propuneri de Politici	Instituții responsabili
Rentabilitate scăzută și management neperformant al sectorului hotelier.	• Desemnarea ca priorități ale SCERS pentru anii 2004-2006 acțiunile de elaborare a unor mecanisme eficiente de control al calității serviciilor prestate vizitatorilor. • Desfășurarea cursurilor de instruire a managerilor din domeniul hotelier în cadrul programelor PNUD, PHARE, World Tourism Organization. • Specializarea unor catedre universitare în pregătirea specialiștilor în „Turism și Servicii hoteliere” (Universitatea „Perspectiva-INT”, ASEM, UCCM, INEFS, ș.a.). • Crearea Centrului național pentru perfecționarea cadrelor din industria turismului. • Lansarea pe piață a unor hotele integrate în rețele naționale și internaționale care necesită performanțe manageriale.	• Elaborarea programului de funcționare și deschiderea Școlii de Servicii Hoteliere din Republica Moldova. • Atragerea prin sistemul de franchising a rețelelor hoteliere internaționale în Republica Moldova. • Comercializarea sau acordarea în arenda a unităților de cazare fără a le schimba destinația. • Editarea manualelor și publicațiilor ai autorilor străini în domeniul hotelier.	• MCT, inst. superioare de învățământ din domeniu • Structuri turistice • APL, APC – gestionari • Instituț. superioare de învățământ în domeniu
Dependența de sezon a unui număr mare de unități de primire.	• PN „Satul Moldovenesc” prevede ca acțiuni prioritare – dezvoltarea și ajustarea la standardele internaționale a serviciilor balneo-sanatoriale, precum și a itinerarelor specializate de vânătoare și pescuit din cadrul gospodăriilor cinegetice. • Cadrul normativ național permite funcționarea în extrasezon doar a unei părți din unitatea de cazare. • Facilitarea accesului la surse alternative de încălzire prin extinderea rețelei de gazificare în majoritatea localităților.	• Ajustarea unor complexe de cazare pentru sejur în perioada rece a anului. • Instituționalizarea unor stațiuni turistice cu program permanent de funcționare. • Lărgirea bazei excursioniste în perioada extrasezon prin diversificarea ofertei de trasee turistice. • Diversificarea bazei de tratament • Desfășurarea unor acțiuni turistice speciale pentru perioada extra-sezon.	• Structuri turistice • MCT, APL • Structuri turistice • Structuri turistice • Structuri turistice

5 Monitorizarea politicilor publice

În procesul de monitorizare a politicilor publice vor fi incluși mai mulți actori sociali.

Autoritatea publică națională în domeniu va monitoriza întregul proces, elaborând rapoarte de evaluare și monitorizare. Această autoritate publică va fi compusă în baza unei comisii mixte interministeriale (Ministerul Culturii și Turismului, Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale, ASS „Moldsilva”). Comisia va elabora propuneri de modificare/excludere a unor acțiuni în funcție de prioritățile existente, resurse utilizate, etc.

Parlamentul în persoana Comisiei pentru administrația publică centrală și locală, ecologie și dezvoltarea teritoriului va fi responsabil de: (i) asigurarea cadrului legislativ pentru activitatea administrației publice centrale și locale; (ii) organizarea și funcționarea autorităților administrației publice în unitățile administrativ-teritoriale; (iii) organizarea administrativ-teritorială; (iv) protecția mediului, restabilirea rezistenței geo- și biosistemelor naturale; (v) programele de dezvoltare a teritoriului; (vi) turismul.

Guvernul pe baza activității:

- autorității publice naționale în domeniul dezvoltării regionale (Ministerul Administrației Publice Locale) este responsabil de: (i) elaborarea și implementarea politicilor publice în teritoriu în conformitate cu cadrul legal existent; (ii) monitorizarea periodică a realizării prevederilor programelor și proiectelor; (iii) elaborarea proiectelor pentru modificarea legislației în domeniu;
- autorității publice naționale în domeniul turismului (Ministerul Culturii și Turismului) ca promotor al politicii statului în domeniul turismului, elaborează și implementează strategii și programe de stat în domeniu. Principalele obiective ale MCT în RF „Pruț” sunt: (i) integrarea politicii de dezvoltare a turismului în politica de dezvoltare generală a țării; (ii) includerea în circuitul internațional a patrimoniului național de valoare turistică; (iii) crearea unui climat investițional favorabil pentru atragerea investițiilor străine și autohtone în domeniul turismului, etc. Serviciile specializate în teritoriu ale Ministerului Culturii și Turismului vor fi preocupate de: (i) dezvoltarea teritorială a sectorului turistic; (ii) coordonarea managementului resurselor turistice; (iii) acordarea de asistență la elaborarea și implementarea de proiecte în domeniul turistic;
- Autorității publice naționale în domeniul mediului (Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale) este responsabil de implementarea politicii de mediu, protecția și gestionarea eficientă a resurselor naturale;
- Serviciile desconcentrate în teritoriu vor implementa prevederile legal-normative și ordinele ministerelor de resort.

Autoritățile publice locale sunt responsabile de implementarea prevederilor Cartei Europene privind exercițiul autonom al puterii locale; gestionarea eficientă a resurselor și terenurilor cu funcționalitate turistică; atragerea și implementarea proiectelor de investiții; promovarea potențialului deținut.

Societatea civilă (în special prin ONG-urile din domeniul turistic, cultură, dezvoltare economică, mediu) va fi responsabilă de evaluarea politicilor implementate în RF „Pruț” prin elaborarea de rapoarte, organizarea de dezbateri publice, informarea publicului, asistență imparțială consultativă pentru autoritățile publice. Un alt instrument de activitate vor fi proiectele și activitățile de consolidare a parteneriatelor și a sectorului asociativ în RF „Pruț”.

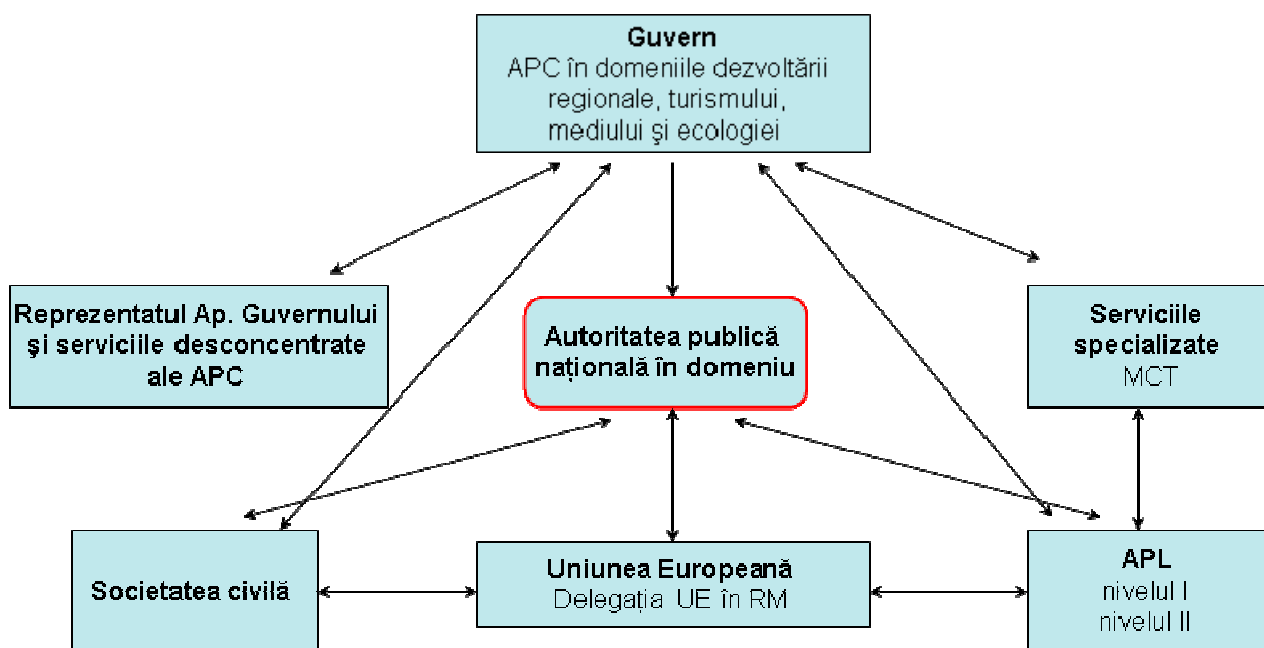
Uniunea Europeană prin politica sa de vecinătate („Europa lărgită – vecinătatea: un cadru propus pentru relațiile cu vecinii UE de la est și sud”, Comisia Europeană, 11 martie 2003) susține următoarele domenii relevante pentru sectorul turismului transfrontalier:

- perspective pentru migrația legală și circulația persoanelor;
- cooperarea culturală și consolidarea înțelegerii reciproce;
- integrarea în rețelele de transport;
- noi instrumente de promovare și protecție a investițiilor;
- sprijinirea în procesul de integrare în sistemul mondial de comerț;
- intensificarea asistenței, ajustată mai bine la necesități;
- noi surse de finanțare.

Monitorizarea va fi efectuată în baza indicatorilor de monitorizare, care vor fi elaborați ulterior, în funcție de politicile adoptate și activitățile concrete planificate de a fi realizate.

UE va evalua anual implementarea politicilor în baza rapoartelor APC, studiilor realizate de către ONG-ului, precum și din analize proprii. Asistența tehnică și financiară pentru majoritatea politicilor va fi acordată prin instrumentele specifice de sprijin (TACIS până în 2007 și succesorul - Instrumentul European de Parteneriat și Cooperare).

Figura 5-1 Mecanismul de implementare și monitorizare

Actualizarea politicilor va fi efectuată în cazul apariției unor noi necesități sau schimbării conținutului lor. În asemenea caz politicile vor fi corectate și ajustate la schimbările survenite, cu consimțământul actorilor sociali implicați.

Raportarea implementării activităților se va efectua prin elaborarea și prezentarea de către responsabilii de implementare a rapoartelor anuale.

Bibliografie

1. Convenția-cadru europeană privind cooperarea transfrontalieră a colectivităților sau autorităților teritoriale din 21.05.1980 de la Madrid.
2. Carta europeană: exercițiul autonom al puterii locale, adoptată de Consiliul Europei la 15 octombrie 1985 la Strasbourg.
3. Legea Republicii Moldova privind administrația publică locală, Nr.123-XV din 18.03.2003 // Monitorul Oficial 49/211 din 19.03.2003.
4. Legea Republicii Moldova privind fondul ariilor naturale protejate de stat Nr.1538-XIII din 25.02.98 // Monitorul Oficial al Republicii nr.66-68/442 din 16.07.1998
5. Legea cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător. Nr.81-XV din 18.03.2004 // Monitorul Oficial din 23.04.04. Nr. 64-66 / 344.
6. Legea turismului Nr.798-XIV din 11.02 // Monitorul Oficial 54-56/357 din 12.05.2000.
7. Legea Republicii Moldova privind aprobarea Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei (2004-2006) Nr.398-XV din 02.12.2004 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.5-12/44 din 14.01.2005.
8. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Concepției cooperării transfrontaliere a Republicii Moldova pentru anii 2004-2006, Nr.1069 din 29.09.2004// Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.182-185/1266 din 08.10.2004
9. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind dezvoltarea colaborării transfrontaliere în cadrul euroregiunilor Nr.264 din 11.03.2003 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.48/284 din 18.03.2003
10. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Regulamentului Agenției pentru Dezvoltare Regională Nr.952 din 06.09.2005 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.123-125/1026 din 16.09.2005.
11. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Programului național de asigurare a securității ecologice Nr.447 din 17.04.2003 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.77-79/477 din 25.04.2003
12. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Planului de Acțiuni Republica Moldova - Uniunea Europeană, Nr.356 din 22.04.2005 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.65-66/412 din 29.04.2005
13. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Programului Național „Satul Moldovenesc” (2005-2015) Nr. 242 din 01.03.2005 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Ediție specială din 17.05.2005
14. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei Investiționale a Republicii Moldova. Nr. 234 din 27 februarie 2002 // Monitorul Oficial din 07.03.2002. Nr. 33-35/305.
15. Hotărârea Guvernului privind aprobarea Normelor metodologice și criteriilor de clasificare a structurilor de primire turistice cu funcțiuni de cazare și de servire a mesei, nr. 643, din 27.05.2003. // Monitorul Oficial al R.Moldova nr.99-103/680 din 06.06.2003
16. Anuarul statistic al Republicii Moldova / Biroul Național de Statistică al Rep. Moldova; col. red.: Vitalie Valcov, ... – Ch.: Statistica, 2005 – 555 p
17. Aspecte juridice ale antreprenoriatului. Ghid pentru antreprenori, instructori și consultanți. – Chișinău: BIZPRO Moldova, 2003
18. Atlasul județelor Republicii Moldova – Chișinău, 2001

19. Bran Fl., Marin D., Şimon T. Turismul rural, modelul european. – Bucureşti: Editura Economică, 1997
20. Joloncovski A., Florea S. Turismul ecologic şi rural: realităţi şi perspective.- Chişinău: Prometeu, 2001
21. Ghidul bunelor practici agricole. – Chişinău: RISP, 2004
22. Guţuţui V. Politica statului în domeniul investiţiilor străine. / În materialele Sesiunii Ştiinţifice ULIM „Symposia Professorum-2001” / Secţiunea Ştiinţe Economice. – Chişinău; Centrul Editorial ULIM, 2001.
23. Guţuţui V., Miron V. Oportunităţile dezvoltării turismului rural în Moldova. / Bănci şi Finanţe-Profit. - 2004. - Nr. 09 (111). - p. 56-57.
24. Guţuţui V., Miron V. Turismul viti-vinicol în Moldova: între mit şi realitate. / Bănci şi Finanţe-Profit. - 2005. - Nr. 1-2 (115-116). - p. 72-73.
25. Guţuţui V., Miron V. Turismul religios are şanse în Republica Moldova. / Bănci şi Finanţe-Profit. - 2005. - Nr. 4 (118). - p. 62-63
26. Lupu N. Hotelul: economie şi management. – Bucureşti: BIC ALL SRL, 1998
27. Miron V. Turismul rural în Moldova. Îndrumar pentru autorităţile publice locale. – Chişinău: Editura Ştiinţa., 2002.
28. Miron V. Organizarea activităţii turistice. Îndrumar metodic. - Chişinău. 2004.
29. Miron V. Servicii turistice în Republica Moldova. Îndrumar metodic. - Chişinău. 2000.
30. Miron V. Turism în mediul rural. Îndrumar metodic. - Chişinău. 2000.
31. Miron V. Guţuţui V. Turismul în ariile naturale din Republica Moldova. Ghidul investitorului local. Redacţie ştiinţifică: Petru Tomiţă, Oleg Stratulat, Mihai Roşcovan. Ch: - Continental Grup, 2005.-134 p.
32. Roşovan M., Bulat V. Ghid de cooperare transfrontalieră – Chişinău: Editura Epigraf, 2004
33. Shlevcov A. Tendinţe şi metodici de dezvoltare a turismului internaţional, OMT, 2004
34. Stratulat O., Guţuţui V. Segmentarea – procedeu de investigaţie a mediului investiţional // Procese investiţionale din Republica Moldova, simpozion internaţional, 04-05 decembrie 2002/ Chişinău: Editura Departamentului Editorial-poligrafic AISIM, 2002.
35. www.bizpro.md
36. www.europarc.org
37. www.turism.md
38. www.iucn.org
39. www.statistica.md
40. www.world-tourism.org

Anexe

Tabelul 1 Date generale ale RF „Pruț”

Raion	Total localități	Orașe	Nr. populației	Populația urbană
Republica Moldova	1679	60	3386,0	1308,8
Total RF "Pruț"	574	16	904,8	192,1
Briceni	39	2	77,8	14,2
Cahul	55	1	119,2	35,5
Cantemir	51	1	60,0	3,9
Edineț	49	2	81,2	23,0
Fălești	75	1	89,8	14,8
Glodeni	35	1	60,8	10,4
Hâncești	63	1	119,8	15,3
Leova	39	2	51,1	14,4
Nisporeni	39	1	65,0	12,1
Râșcani	55	2	69,3	13,3
Ungheni	74	2	110,8	35,2

Sursa: Anuarul statistic al Republicii Moldova, 2005

Tabelul 2 Mediul antreprenorial în RF „Pruț”, anul 2004

Raion	Republica Moldova	Total RF "Pruț"	% față de RM
Salariați, mii	173,2	25,1	14,49
Șomeri	21018	6447	30,67
Nr. angaj. ind.-productiv	126,4	15,7	12,42
Nr. gospod. țărănești	292162	119896	41,04
Magazine	6220	1496	24,05
Gherete	1498	125	8,34
Nr. întrepr. industrie	638	120	18,81
Vol. prod., mii lei	16940,3	1656,8	9,78
Vânzări cu amănuntul, mii lei	8338810,7	1009219,9	12,10
Volumul serv. cu plată, mii lei	5685507,0	565159,8	9,94

Sursa: Anuarul statistic al Republicii Moldova, 2005

Tabelul 3 Investițiile din RF „Pruț”, anul 2004

Raion	Valoarea investițiilor, mln. lei				Inclusiv constr. locuințe	
	Total	Agentii economici	Buget de Stat	Buget Local	mln. lei	lei pe un locuitor
Republica Moldova	5140,0	4698,0	153,7	288,3	605,0	167,7
Total RF "Pruț"	697,5	577,1	59,9	60,5	35,2	38,9
Briceni	60,1	42,3	10,5	7,3	0,8	10,3
Cahul	123,5	111,0	4,4	8,1	16,4	130,2
Cantemir	88,5	75,5	11,9	1,1	1,3	20,2
Edineț	46,7	33,8	6,4	6,5	5,1	59,2
Fălești	38,6	32,4	2,3	3,9	1,5	15,6
Glodeni	19,6	17,0	1,5	1,1	0,5	7,8
Hâncești	100,2	85,0	5,9	9,3	3,8	30,0
Leova	67,7	51,2	13,0	3,5	2,6	47,3
Nisporeni	74,4	58,1	0,1	16,2	0,1	1,5
Râșcani	45,7	39,3	3,2	3,2	2,1	29,0
Ungheni	32,5	31,5	0,7	0,3	1,0	8,4

Sursa: Anuarul statistic al Republicii Moldova, 2005

Tabelul 4 Caracteristica rețelei de transport a RF „Pruț”, anul 2004

Raion	Drum. publ., km	Drum națion., km	Drum local, km	% drum local cu îmbr. rigidă	Nr. auto pers. la o mie locuit
Republica Moldova	9463,6	3325,5	6138,1	90,6	75
Total RF "Pruț"	3442,3	1116,1	2326,2	91,2	54
Briceni	328,1	71,1	257,0	94,2	78
Cahul	396,0	179,3	216,7	80,8	75
Cantemir	267,8	98,9	168,9	87,7	49
Edineț	329,7	62,3	267,4	97,0	88
Fălești	378,8	114,3	264,5	98,3	27
Glodeni	265,3	72,6	192,7	83,4	49
Hâncești	352,2	138,7	213,5	97,0	31
Leova	212,3	77,6	134,7	92,0	53
Nisporeni	202,5	62,0	140,5	89,8	51
Râșcani	336,0	134,4	201,6	94,4	60
Ungheni	373,6	104,9	268,7	90,0	39

Sursa: Anuarul statistic al Republicii Moldova, 2005

Tabelul 5 Traficul de persoane la frontiera moldo-română

Punctul de trecere a frontierei	2000	2001
Albita Leușeni	535.366 57.225 români, 478.141 străini	542.907 66.185 români, 476.722 străini
Falcu Stoianovca	40.281 2.234 români, 38.047 străini	18.491 1.386 români, 17.105 străini
Galati Giurgiulești	399.416 45.997 români, 353.419 străini	431.294 171.426 români, 259.868 străini
Iasi Ungheni	654.187 52.992 români, 601.195 străini	360.869 48.365 români, 312.504 străini
Oancea Cahul	367.668 32.876 români, 334.792 străini	305.392 30.464 români, 274.928 străini
Sculeni	730.517 56.986 români, 673.531 străini	537.405 57.393 români, 480.012 străini
Stânca Costești	291.222 18.160 români, 273.062 străini	237.442 14.013 români, 223.429 străini
TOTAL	3.018.659 266.472 români, 2.752.187 străini	2.279.800 235.232 români, 2.044.568 străini

Sursa: Studiul “Securizarea frontierelor si stabilitatea regionala” Institutul pentru Politici Publice, București

Tabelul 6 Structura terenurilor cu funcționalitate turistică din RF “Pruț”

Raion	Suprafața FANP, ha	% FANP din supraf. RM	Teren agricol/FANP	Supr. terenurilor silvice, ha
Republica Moldova	66238,3	1,96	38,1	
Total RF "Pruț"	36546,6	3,36	21,8	
Briceni	1295,5	1,59	48,2	
Cahul	2544,1	1,65	46,0	
Cantemir	3070,0	3,54	21,2	
Edineț	2271,0	2,43	32,6	
Fălești	1162,0	1,08	69,9	
Glodeni	6247,0	8,28	9,1	
Hâncești	6319,4	4,29	14,8	
Leova	291,2	0,38	198,7	

Raion	Suprafața FANP, ha	% FANP din supraf. RM	Teren agricol/FANP	Supr. terenurilor silvice, ha
Nisporeni	5633,6	8,96	7,0	
Râșcani	1480,1	1,58	51,8	
Ungheni	6232,7	5,76	11,9	

Sursa: Anuarul statistic al Republicii Moldova, 2005

Abrevieri

APC	Autorități publice centrale
APC de specialitate:	MCT, MERN, AS „Moldsilva”, Agenția Ecologică de Stat
APL	Autorități publice locale
MAEIE	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MCT	Ministerul Culturii și Turismului
MERN	Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale
ONG	Organizație non-guvernamentală
PN	Program Național
RF	Regiune frontalieră
UE	Uniunea Europeană
ZEL	Zonă Economică Liberă